

ทฤษฎีของรอสที่มีต่อสุขนิยมและประโยชน์นิยม

ปัญหาทางจริยศาสตร์ที่เราจะพิจารณากันต่อไปนี้ก็คือปัญหาว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรกระทำ เอาอะไรมาเป็นมาตรฐานซึ่งเป็นคำถามที่มีผู้พยายามตอบไว้มากมาย นักคิดบางคนบอกว่าการกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่ทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับสิ่งที่เรียกกันว่า "ความสุข" ความสุขนี้เป็นความดีหรือจุดหมายของกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ ดังนั้นความสุขจึงเป็นตัวกำหนดวิถีทางของการกระทำทั้งหมด และก็หมายความว่ากิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสุขนี้เป็นกิจกรรมที่เราควรกระทำ เพราะเป็นกิจกรรมที่มุ่งไปสู่หรือได้รับมาซึ่งสิ่งที่ดีคือความสุข นี่เป็นทฤษฎีทั่วไปของชาวสุขนิยมและประโยชน์นิยม (แม้รายละเอียดในเรื่องนี้จะแตกต่างกันอยู่บ้าง คือสุขนิยมว่าด้วยความสุขของปัจเจกชน แต่ประโยชน์นิยมว่าด้วยเรื่องของคุณภาพของความสุขของมหาชน ซึ่งจะได้อธิบายกันต่อไป) ซึ่งถือว่าความสุขเป็นสิ่งที่ดีที่สุด กิจกรรมทุกอย่างและมนุษย์ทุกคนมุ่งไปสู่ "ความสุข" ทั้งสิ้น แต่ความสุขจะเป็นสิ่งเดียวที่ดีที่สุดซึ่งทุกคนควรแสวงหาอย่างที่สุดนิยมคิดจริงหรือ เพราะมีตัวอย่างมากมายที่แสดงว่าคนเราไม่ได้ทำกิจกรรมทุกอย่างเพื่อความสุขเท่านั้น มีบุคคลไม่น้อยที่อุทิศตัวเองให้กับกิจกรรมการช่วยเหลือมนุษย์โดยไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น เขาช่วยเหลือสังคมและมนุษย์เพราะเขาคิดว่าเขา "ควรกระทำ" เหตุผลอย่างนี้ต่างหากเป็นสิ่งที่เขาคำนึงถึง ผลประโยชน์หรือความสุขสำหรับเขาเป็นสิ่งที่เกินมาเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นบางครั้งเนื่องจากการเคารพหลักการและเหตุผลบางอย่าง เขาต้องประสพกับความทุกข์ก็ได้ ดังนั้นความเคารพยกย่องในหลักการซึ่งเป็นทฤษฎีของพวกพหุนิยม (Deontologist) อย่างนี้ก็เป็นความคิดที่มีอยู่และเป็นไปได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่สวนทางกับความคิดของสุขนิยม รอสนักสุขนิยมอย่างอ่อน ๆ จึงคิดว่าความคิดที่สุกโกงทั้ง 2 นี้จะรวมกันได้โดยการนำเอาความคิดที่เป็นจุดเด่นของแต่ละระบบมารวมกันเป็นความคิดใหม่ให้

เหมาะสมตรงกับสภาพความเป็นจริงในทางปฏิบัติมากขึ้น กล่าวคือรอสก็เห็นด้วยกับหลักจริยศาสตร์ของสุชนิยม และในขณะที่เดียวกัน เขาก็คิดว่าหลักหรือกฎทางศีลธรรมต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่เราต้องคำนึงถึงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความสุขความพอใจและดูเหมือนจะมีคุณค่าสูงกว่าการยึดเอา "ความสุข" เป็นพื้นฐานสำหรับวิธีการกระทำทุกอย่างของเราอีกด้วย คือเราปฏิบัติตามกฎทางศีลธรรมหรือภาระหน้าที่ก็เพราะเราตระหนักในธรรมชาติพิเศษของ "หน้าที่" ที่เป็นเอกลักษณ์ของมันเอง นั่นคือส่วนหนึ่งเราต้องให้ความสำคัญต่อสภาพเป็นจริงของสามัญบุคคลที่ประกอบไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งยังคงติดอยู่กับรูป รส กลิ่น เสียง และในขณะที่เดียวกันการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของเราก็กต้องดำเนินไปตามกฎของศีลธรรมด้วยพร้อม ๆ กัน หลักความคิดของรอสเช่นนี้ได้เกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราโดยทั่วไปซึ่งมีเรื่องของผลประโยชน์และกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมเข้ามาพัวพันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถือได้ว่าโดยหลักการ ความคิด ของรอสไม่ได้เป็นความคิดที่ใหม่ แต่การทำให้ความคิดที่แตกต่างกันทั้ง 2 ประการนั้นคือ ทั้งในด้านความรู้สึกและหลักการทางศีลธรรมมาอยู่รวมกันได้เป็นกิจลักษณะเช่นนี้ ก็พอจะเรียกได้ว่าเป็นก้าวหนึ่งที่สำคัญในวงการปรัชญาจริยของศตวรรษที่ 20 นี้ ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดเท่าที่กล่าวมาเราจะได้ศึกษากันต่อไป

1. ทรรศนะของสุชนิยม

ควรที่เรายกกว่า ความสุขคือความดีสูงสุดนั้น ก็หมายถึงความคิดพื้นฐานของพวกสุชนิยมที่เชื่อว่า ความสุขอย่างเดียวกันเป็นสุดยอดปรารถนาของมนุษย์ และการกระทำใด ๆ จะเรียกได้ว่า "ดี" ก็เพราะการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผู้ปฏิบัติได้รับผลประโยชน์ ความเพลิดเพลิน หรือความสุข พร้อมกันนั้นการกระทำของเราจะต้องไม่เป็นไปเพื่อสิ่งตรงข้ามกับสิ่งเหล่านั้นคือ การสูญเสีย ความทุกข์ ความเจ็บปวด ความไม่สบายต่าง ๆ จะเห็นว่าการกระทำต่าง ๆ ในตัวของมันเองไม่ดี - เลว ความดี - เลวของมันถูกกำหนดด้วย "ความสุข" ซึ่งสุชนิยม ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ว่าการกระทำใดของเรามีความถูกต้องและควรนำไปปฏิบัติหรือไม่ ถ้ากิจกรรมใดคล้อยตามหลักความสุข การกระทำนั้นจะได้ชื่อว่า ดี

เพราะความสุขและความดี (Goodness) เป็นความคิดที่มีความหมายเหมือนกัน¹ ซึ่งสุขนิยมบอกว่าการกระทำของเรายังได้ชื่อว่าถูกต้องอีกด้วย แต่หากว่ากิจกรรมใดนำมาซึ่งผลตรงกันข้ามกับความสุข ชาวสุขนิยมก็จะบอกว่าการกระทำนี้เป็นกิจกรรมที่ เลว ไม่ถูกต้อง และไม่สมควรนำไปปฏิบัติ ดังนั้นสำหรับสุขนิยม ความคิดเรื่องความสุข ความดี และความถูกต้อง เป็นความคิดที่คล้อยตามกัน มัวร์ (Moore) บอกว่าการกระทำใด ๆ จะได้ชื่อว่าเป็นความถูกต้อง ก็เพราะการกระทำนั้นทำให้ผู้กระทำได้รับผลดีจากการกระทำมากที่สุด² ซึ่งก็เป็นเช่นเดียวกับเรื่องของความทุกข์ ความชั่ว และความผิด แต่เป็นไปในลักษณะที่ตรงกันข้าม ซึ่งเป็นสิ่งที่เราสามารถพบเห็นได้จากการดำเนินชีวิตประจำวันโดยทั่วไป

โก ทำสวน ไซ นั่งเล่นกีตาร์ หากเราจะตั้งคำถามถามคนทั้ง 2 นี้ว่า โก ทำสวนและไซ เล่นกีตาร์ไปเพื่ออะไร..... ซึ่งคำตอบที่เราจะได้รับก็คือ โก จะต้องมีเงินทองปลูกบ้าน ส่งลูกชายไปเรียนหนังสือกรุงเทพฯ หากถามต่อไปอีก โก ก็คงบอกว่า เพื่อลูกชายของเขาจะได้สุขสบายไม่ลำบากเช่นเขาอีก เมื่อลูกชายได้รายได้เลี้ยงดูตนเองได้ โก ผู้เป็นพ่อก็คงพลอยสบายไปด้วย นี่ก็เป็นความประสงค์ของโก ในการทำมาหาเลี้ยงชีพโดยการทำสวน ส่วนไซ นั้นก็ได้รับความเพลิดเพลินในขณะที่เมื่อเขาเล่นกีตาร์ จะเห็นได้ว่าความสุขทั้งสอง โก และ ไซ ก็คือความสุขที่เป็นจุดหมายปลายทางของการกระทำของทั้ง 2 แตกต่างกันก็เพียงแต่ ความสุขของโก เป็นความสุขที่เจือปนความลำบาก แต่ความสุขของไซ เป็นความสุขที่เจือปนความเพลิดเพลิน ความสุขของโก เป็นความสุขระยะไกล แต่ของไซ เป็นความสุขเฉพาะหน้า ความคิดที่ว่าความสุขเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนของสุขนิยมก็จะออกมาในลักษณะเช่นนี้เสมอ เพราะคนเราจะต้องแสวงหาสถานที่ที่เป็นสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์อันเป็นอุปนิสัยธรรมชาติของคนเรา พรอยด์นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงคนหนึ่งได้เขียนไว้ว่า

¹ W.K. Frankena, Ethics, (New York : McGraw-Hill, 1973), p. 17.

² Sir W. David Ross, The Right and The Good, 9th ed. (London: Oxford University Press, 1973) , p. 16.

คำถามที่ว่าในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์นั้น เขามีจุดประสงค์หรือความตั้งใจอะไรในชีวิต อะไรคือสิ่งในชีวิตของเขาและปรารถนาที่จะบรรลุถึง โดยมีหน้าที่คำตอบไม่มีอะไรน่าสงสัยเลยมนุษย์แสวงหาความสุข เขาต้องการแสวงหาความสุขและดำรงมันไว้ การแสวงหาที่มี 2 ความ, บวกและลบ ด้านหนึ่งมนุษย์แสวงหาสภาพที่ปราศจากความเจ็บปวดและความทุกข์ อีกด้านหนึ่ง, เขาแสวงหาความรู้สึกสุขสบาย¹

แต่ที่บอกว่าความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหา ก็หมายความว่าความสุขเป็นสิ่งที่ดีที่สุด แต่การกระทำทุกครั้งของเราไม่ใช่ได้รับแต่ความสุขเท่านั้น บางครั้งเราต้องพบกับสภาพทุกข์เชิงดูต่าง ๆ แต่สุขนิยมกับบอกว่า ถ้าการได้รับความทุกข์ของเราในการกระทำนั้นจะไปเพื่อได้รับความสุขความเพลิดเพลินที่มากกว่าความทุกข์เมื่อเปรียบเทียบกับแล้วเราก็ควรจะต้องทน ใจ ต้องทำงานหนัก เหนื่อยยาก บางครั้งก็กินไม่เต็มท้อง เพื่ออะไร ถ้าใจไม่หวังจะได้รับความสุขในวันข้างหน้ามากกว่า ดังนั้นความทุกข์ในสายตาของสุขนิยมก็ไม่ใช่สิ่งเลวร้ายเสมอไป ถ้าความทุกข์นั้นเป็นไปเพื่อความดีหรือความสุขที่ยิ่งใหญ่กว่าในวันข้างหน้า แต่อย่างไรก็ตามชาวสุขนิยมก็มีความเห็นเช่นเดียวกับคำพูดที่ยกมานี้ของฟรอยด์คือคิดว่าความสุขเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์ สิ่งนี้เป็นสัจธรรมที่ทุกคนควรยอมรับ ในเวลาที่เราจะทำกิจกรรมอะไรสักอย่าง คนเรามากจะตั้งคำถามอยู่เสมอว่า "ทำแล้วจะได้รับผลอะไรบ้าง" หรือ "ถ้าเราทำอะไรอย่างนี้ลงไปจะคุ้มกับที่เราได้ลงทุนลงแรงไปหรือไม่" เป็นต้น ซึ่งคำตอบของปัญหาท่านองนี้ก็คือ ความคิดเกี่ยวกับความสุขของสุขนิยมนั่นเอง

¹Sigmund Freud, "Civilization and Its Discontents." in Approaches to Ethics, edited by W.T. Jones et. als., 2d ed. (New York: McGraw-Hill Book Company, 1969), p. 440.

"What do they demand of life and wish to achieve in it? The answer in this can hardly be in doubt. They strive after happiness; they want to become happy and to remain so. This endeavour has two sides, a positive and a negative aim. It aims, on one hand, at an absence of pain and displeasure, and, on the other, at the experiencing of strong feeling of pleasure."

กฎคือเครื่องมือแสวงหาความสุข

ความคิดของชาวสุขนิยมตั้งกล่าวมานี้ บางคนเห็นว่าไม่ถูกต้อง กล่าวคือสุขนิยมมองว่าจุดสุดท้ายของการกระทำของมนุษย์ก็คือความสุข ความสุขเป็นตัวกำหนดคุณค่าของการกระทำ การกระทำใด ๆ จะเรียกได้ว่า ดีหรือถูกต้อง การกระทำนั้นต้องเป็นไปเพื่อความสุข ซึ่งก็หมายความว่าโดยตัวของการกระทำเอง ไม่มีคุณค่าต้องอาศัยปัจจัย "ความสุข" มาบ่งชี้หรือกำหนดคุณค่าอีกต่อหนึ่ง ซึ่งผู้ไม่เห็นด้วยกับหลักความสุขของชาวสุขนิยมนั้นบอกว่า การกระทำที่ถูกต้องก็คือการกระทำตามกฎหมายทางศีลธรรมเท่านั้น และกฎนั้นมีความเป็นอิสระจากการถูกกำหนดโดย "ผลลัพธ์" ของการกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความพอใจ ความเพลิดเพลิน ความทุกข์ เจ็บปวดต่าง ๆ เมื่อเวลาเราคิดว่าเราจะทำกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยอาศัยกฎหมายศีลธรรมอย่างหนึ่ง เช่น "การพูดสัตย์" ซึ่งในตัวของมันเองเป็นปรนัย (Objective) คือไม่ว่าเราจะพูดที่ไหน แก่ใคร เมื่อไร การพูดสัตย์ก็ยังคงเป็นกฎที่ตายตัวอยู่เสมอ คือถูกต้องอยู่ตลอดไป แม้การพูดความจริงของเราจะต้องทำให้คนต้องเดือดร้อนหรือไม่มีผลดีแก่ผู้ที่เราพูดด้วยก็ตาม ความถูกต้องของการพูดสัตย์ของเราก็ไม่ถูกกระทบกระเทือน หรือถูกกำหนดโดยเงื่อนไขเหล่านั้น กล่าวคือไม่ว่าผลจากการพูดสัตย์ของเราจะออกมาเป็นใด เราก็จะต้องถือว่าการกระทำตามกฎหมาย การพูดสัตย์ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรกระทำ เพราะนั่นหมายความว่า เป็นการทำให้กฎหมายศีลธรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ชาติคงความศักดิ์สิทธิ์เอาไว้ได้ ซึ่งถ้าจะมองจากสายตาของสุขนิยม การพูดจริงแล้วทำให้คนต้องเดือดร้อน คือไม่มีผลดีแก่ใคร ๆ การพูดเช่นนั้นของเราก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง

หมอดี้เป็นหมอรักษาคณไซซึ่งอาการหนักคนหนึ่ง หากเขาบอกว่าคณไซนี้ไม่มีทางรอดเกินอาทิตย์นี้ไปได้ เพราะผลจากการวินิจฉัยของคณะหม้อออกมาว่าเขาเป็นโรคร้ายแรง ประกอบกับกำลังใจของคณไซไม่ได้อยู่แล้ว ถ้าหมอดี้ถือว่าการพูดสัตย์คือบอกความจริงนี้ให้คณไซรู้เป็นสิ่งถูกต้อง ไม่ว่าเมื่อบอกแล้วคณไซจะเป็นอย่างไรก็ตาม หมอดี้ก็ต้องพูดความจริงอยู่นั่นเอง เพราะในสายตาของเขาการพูดสัตย์ไม่ว่าใครจะพูดกับใคร หรือเมื่อไร กฎการพูดสัตย์ยังเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในตัวเองเสมอ

ความเห็นเช่นนี้แสดงว่าผู้พูดยังไม่เข้าใจความคิดของสุขนิยมดีพอ กล่าวคือเมื่อความสุขเป็นความดีสูงสุด ก็ยอมประจักษ์อยู่แลว่ากฎเกณฑ์ทางศีลธรรมใด ๆ หรือการกระทำของเรายอมต้องมีอยู่และเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ที่ดีเป็นพื้นฐาน เพราะโดยตัวของกฎเหล่านั้น เป็นสิ่งกลาง ๆ เช่นเดียวกับเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของเราเช่น มีคชวาน เป็นต้น คือจะดีหรือเลวจะมีประโยชน์หรือไร้ประโยชน์แล้วแต่ว่าผู้ใช้จะนำไปใช้ให้ถูกต้องวัตถุประสงค์และกิจกรรมแต่ละประเภทหรือไม่ต่างหาก กฎทางศีลธรรมใด ๆ ถ้าเรานำไปปฏิบัติแล้วนำมาซึ่งความสุขมากกว่าความทุกข์ หรือมีประโยชน์มากกว่าไร้ประโยชน์ กฎนั้นก็จะได้ชื่อว่า ถูกต้อง หรือดี เช่นเดียวกับมีคชวานนั้นเนื้อได้ก็เรียกว่ามีคชวานที่ดี แต่ถาตรงข้ามก็เลว และความคิดเช่นนี้จึงจะเป็นความคิดที่ช่วยให้กฎศีลธรรมเป็นสิ่งมีค่าอย่างแท้จริง เพราะกฎเป็นสิ่งที่คนสร้างเพื่อประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น กฎศีลธรรมที่ไม่มีประโยชน์ใช้สอยกฎนั้นก็จะเป็นสิ่งไร้ความหมาย เบนธัม เขียนไว้ว่า

จะมีการยอมรับกฎใดยิ่งไปกว่ากฎของประโยชน์นิยมว่าถูกต้องแล้ว, กฎที่ถูกต้อง เพราะมนุษย์แสวงหา, ถ้าใครยอมรับว่า "ถูกต้อง" ได้โดยไม่มี ความหมายเกี่ยวกับประโยชน์นิยม, ก็ให้เขาออกมาที่หรือว่าสิ่ง ๆ นั้นเป็นอะไร หากไม่ใช่สิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นใหม่มนุษย์ทำการใด ๆ, แต่ถาหากว่ามีก็ให้อธิบายออกมาว่าสิ่งที่มากระตุ้นใหม่มนุษย์ปฏิบัตินั้นคืออะไรแน, และแตกต่างกันอย่างไรกับกฎที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ แต่ถาไม่มีจริง ๆ, สุดท้ายก็ให้เขาบอกเราทว่าสิ่ง ๆ นั้นคืออะไร หากไม่ใช่ความคิดที่วางกฎต่าง ๆ มีอยู่เพื่อความสุขของการกระทำ¹

¹Jeremy Bentham, "An Introduction to the Principles of Morals and Legislation," in Approaches to Ethics, p.310.

"Admitting any other principle than the principle of utility to be a right principle, a principle that it is right for a man to pursue; admitting (what is not true) that the word right can have a meaning without reference to utility, let him say whether there is any such thing as a motive that a man can have to pursue the dictates of it, if there is, let him say what that motive is, and how it is to be distinguished from those which force the dictates of utility: if not, then lastly let him say what it is this other principle can be good for?"

เบนธัมต้องการยืนยันว่ากฎเกณฑ์ทางศีลธรรมต่าง ๆ จะเป็นสิ่งมีความหมายหรือมีคุณค่า ก็เพราะมันเป็นสิ่งที่สามารถสนองตอบหลักความสุขหรือเป็นไปเพื่อความสุขของผู้นำมันไปปฏิบัติไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมหรือไม่เท่านั้น เพราะโดยตัวของกฎศีลธรรมมีคุณสมบัติเป็นกลาง ๆ คือไม่ดีหรือเลว ความดีเลวของมันขึ้นอยู่กับว่ามันสนองตอบความต้องการของผู้เอาไปใช้ได้แค่ไหนเท่านั้น

ความสุขควรเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหา

จากหลักของสุขนิยมดังกล่าวมาแล้วคือ ความสุขเป็นความดีสูงสุดที่ทุกคนปรารถนา เพราะเป็นสิ่งเดียวที่สำคัญสำหรับมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจึงพากันแสวงหา การกระทำของมนุษย์หากไม่ไต่พุ่งไปที่ตัวความสุขโดยตรง ก็ต้องมุ่งไปสู่หนทางที่จะพาไปสู่ความสุข ดังนั้นความสุขเท่านั้นที่มนุษย์แสวงหา หลักของสุขนิยมอีกประการหนึ่งซึ่งเราจะกล่าวถึงต่อไปนี้คือ ความสุขควรเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหา กล่าวคือโดยหลักของสุขนิยมสิ่งที่กำหนดให้มนุษย์ทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็คือความสุขหรือสิ่งที่น่าปรารถนาทั้งปวง ความสุขและความดีหรือความถูกต้องมีความหมายเท่าเทียมกัน ดังนั้นหากเราไม่แสวงหาความสุขก็เท่ากับว่าเราทำผิดโดยปริยาย ซึ่งก็เป็นธรรมดาที่เราจะเลือกทำกิจกรรมที่มีความถูกต้องที่สุด และเป็นกิจกรรมที่มีค่ากับเรามากที่สุด ดังนั้นเราจึงกล่าวได้ว่าเราจึงควรกระทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักความสุขมากที่สุด เพราะนั่นหมายความว่ากิจกรรมของเราเป็นสิ่งที่ถูกต้องด้วย กิจกรรมที่เป็นไปเพื่อความสุขและหนี่งจากความสุขจึงเป็นสิ่งที่เราควรกระทำ กล่าวคือความสุขเป็นสิ่งที่เราควรแสวงหา เบนธัมได้บอกไว้อีกตอนหนึ่งว่า

ธรรมชาติได้จัดให้มนุษย์อยู่ภายใต้การบงการของนายที่มีอำนาจเต็มสองคน, คือ ความเจ็บปวดและความสุขสบาย เพื่อสิ่งทั้งสองนี้เท่านั้นที่เราจะกล่าวได้ว่า อะไรที่เราควรกระทำ และอะไรที่เราจะหา... มันควบคุมสิ่งที่เราทำทั้งหมด, สิ่งที่เราคิดทั้งหมดด้วย: ความพยายามที่เราทำเพื่อจะหลุดจากอำนาจของมัน, กลับแสดงให้เห็นและยืนยันความมีอยู่ของมัน โดยคำพูดของมนุษย์ อาจแสวง ทำหนีจากอำนาจ

ของมัน: แต่โดยความเป็นจริง เขาอยู่ที่อำนาจของมันตลอดเวลา¹

ใก้ต้องลำบากในการชวนชววยหาเงินเลี้ยงชีพและส่งลูกชายไปเรียนต่อกรุงเทพฯ เพื่อวันหน้าจะได้สบายไม่ลำบากอย่างเขาคือ ไข่ เล่นกีตาร์ก็เพื่อความเพลิดเพลินของ จิตใจ และผ่อนคลายความตึงเครียด กิจกรรมต่าง ๆ ของคนเราไม่มีลักษณะแสวงหาความสุข หลีกหนีจากความทุกข์เช่นนี้ดอกหรือ ? เบนฮัมเห็นว่าโดยทั่วไปแล้ว คนเราจะแสวงหาสภาพ ที่เป็นสุขและหนีห่างจากสภาพตรงข้ามเสมอ ไม่ว่าโดยวิธีตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งเราถือว่า สภาพที่คนเราแสวงหาความสุขนี้เป็นสัญชาตญาณโดยทั่วไปที่เมื่อประสบกับความทุกข์ความเจ็บ ปวด มนุษย์เราก็ปรารถนาจะพ้นจากสภาพอันไม่พึงปรารถนานั้น และไ้หาแต่ความสุขสบาย ขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความสุขเท่านั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์พากันแสวงหา และควรแสวงหาด้วย เพราะความสุขเป็นทั้งจุดเริ่มต้นและจุดประสงค์สุดท้ายของชีวิตที่ดี เอพิคิวรุสบอกว่า

¹ Ibid, p. 307.

"Nature has placed mankind under the governor of two sovereign master, pain and pleasure. It is for them alone to point out what we ought to do, as well as to determine what we shall do.they govern us in all we do, in all we say, in all we think: every effort we can make to throw off our sub- jection, will serve but to demonstrate and confirm it. In words a man may pretend to abjure their empire: but in reality he will remain subject to it all the while."

เพราะเราจะต้องการแก้ความสุขความพอใจ, เมื่อเราพบกับสภาวะที่เจ็บปวดทรมานจากการขาดความสุข, แต่ถาเราไม่มีสภาพอย่างนั้น, เราก็มองการความสุขอีกต่อไป และจากสาเหตุนี้เองเราจึงเรียกความสุขว่าเป็นจุดเริ่มและจุดหมายปลายทางของชีวิตที่ประเสริฐ¹

ดังนั้นชีวิตที่ประเสริฐในทรรศนะของสุขนิมก็คือชีวิตที่เต็มไปด้วยความสุข พ้นจากสภาพทุกข์เข็ญต่าง ๆ เราจะทำทุกอย่างเพื่อหลักอันนี้ ดังนั้นทุกคนจึงแสวงหาแต่ความสุข ความสุขคือความดีสูงสุด "ความสุข" นี้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า หรือยังอยู่ทางไกลออกไป ล้วนแต่เป็นการยืนยันให้เห็นว่าทุก ๆ คนต้องการแต่ความสุข และทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มันมา กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมต่าง ๆ ก็มีไว้เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการเข้าถึงความสุขเท่านั้น ซึ่งนี่ก็เป็นประเด็นของสุขนิมที่ว่าในชีวิตทุกคนต้องการอะไร หรือมีอยู่เพื่ออะไร แต่ความคิดเช่นนี้รอสัก, หนึ่งสุขนิมคนหนึ่งยอมไม่เห็นด้วยนัก แต่เขาจะอธิบายแตกต่างความคิดของสุขนิมได้อย่างไร

2. ทรรศนะของรอสที่มีต่อสุขนิม

เราได้พิจารณาความคิดของสุขนิมมาพอสมควร ซึ่งเราจะพบว่าสิ่งที่ประเสริฐที่สุดสำหรับพวกสุขนิมก็คือ "ความสุข" การกระทำใดที่เป็นไปเพื่อความสุข การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และควรกระทำ และการกระทำนั้นได้ชื่อว่า ดี และไม่ควรถูกกระทำก็เพราะการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ให้โทษแก่ผูปฏิบัติ ทรรศนะของสุขนิมความถูกต้องย่อมมีความหมายเท่ากับความสุขหรือความดีของการกระทำ (The Goodness of Actions)

¹Epicurus, "Letter to Menoocens," in Approaches to Ethics, p. 86.

"For it is then that we have need of pleasure, when we feel pain owing to the absence of pleasure; but when we do not feel pain, we no longer need pleasure. And for this cause we call pleasure the beginning and end of the blessed life."

และในทำนองเดียวกันความผิดก็มีความหมายเท่ากับความสุขหรือความเลว ดังนั้นความสุขจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด และควรแสวงหา แทรอสต์คัดค้านว่าไม่เป็นความจริงเสมอไป รอสต์พิจารณาการกระทำของมนุษย์จากองค์ประกอบต่าง ๆ ทางศีลธรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากมาช่วยอธิบายความถูกต้องของการกระทำ สำหรับรอสต์เห็นว่าผลลัพธ์ของการกระทำหรือ "ความสุข" เพียงอย่างเดียวไม่อาจใช้เป็นมาตรฐานที่ดีพอในการตัดสินพฤติกรรมทุกอย่างและทุกครั้งของเราได้ ถ้าหากการกระทำตามหน้าที่ทางศีลธรรมของเราจะมีผลดีก็ตามมากก็เป็นผลพลอยได้เท่านั้น นั่นคือรอสต์ต้องการบอกว่าคุณค่าของการกระทำตามกฎทางศีลธรรมหรือหน้าที่ของเรามีคุณค่าสูงกว่า "ความคิดว่าความสุขเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์" ในการทำกิจกรรมบางอย่างที่เราคิดว่าเราควรกระทำและต้องทำ เช่น การทำตามสัญญาหรือหน้าที่ความซื่อสัตย์เป็นต้นนั้น เราสามารถเข้าใจและบอกได้ทันทีว่ามันเป็นสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่จำเป็นต้องผ่านตัวกลางใด ๆ (Immediately) หรือคำอธิบายอะไร เช่นเดียวกับที่เราเข้าใจความคิดทางคณิตศาสตร์หรือตรรกวิทยา คือ โดยอาศัย "อัจฉลญาณ" (Intuition)² นั่นคือเราทำตามสัญชาตญาณก็เพราะสัญชาตญาณคือสัญชาตญาณที่เราได้ทำขึ้นมา มันเป็นภาวะทางศีลธรรมหรือหน้าที่ที่เราต้องคำนึงหรือถือเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับภาระของเราที่มีต่อผู้อื่น (ผู้ให้สัญญามีต่อผู้รับสัญญา) โดยที่เราไม่ได้ถือเอาผลจากสัญชาตญาณเป็น "หลัก" ตัดสินว่าเราควรจะทำตามสัญชาตญาณหรือไม่ เราบ่งชี้หรือพิจารณาเพียงธรรมชาติพิเศษบางประการของการทำสัญญาที่มีพลังบังคับต่อผู้กระทำมากกว่าผลลัพธ์ใด ๆ ธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่เราไม่อาจพิสูจน์ (แต่ความจริงเราก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ด้วย) เราสามารถเข้าใจธรรมชาติพิเศษของการกระทำนั้นได้โดยการถามว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เราใช้มาเพื่ออธิบายชีวิตทางศีลธรรมนั้นสอดคล้องกับความรู้สึกทางศีลธรรมของเรามากกว่าการกระทำที่

¹ Sir W. David Ross, Foundations of Ethics, 6th ed.

(London: Oxford University Press, 1968), pp. 67-68.

² Ross, The Right and The Good, p. 17.

อิงอาศัยเพียงหลักของผลลัพธ์หรือไม่¹ เพราะเราให้ความสำคัญแก่ความสำนึกในความถูกต้องของการกระทำ และสิ่งที่ถูกที่ควรมากกว่าผลลัพธ์ของการกระทำ เพราะตามทรรศนะของรอสส์คำว่า "ดี" (Good) มีความหมายแตกต่างจากความหมายของสุขนิยมซึ่งหมายถึงความสุข² แต่คำว่าดีของรอสส์หมายความว่า ถูกต้อง (Right) หรือสมควร คือการที่รอสส์บอกว่า การกระทำอย่างนี้ดีแล้วสำหรับเราในเวลา นี้ ก็หมายความว่า การกระทำนั้นสมควรแล้วที่เราจะกระทำ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำที่มีผลลัพธ์ที่เป็นสิ่งก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้ปฏิบัติอย่างเช่นแนวความคิดของชาวสุขนิยม พูดย่าง ๆ ก็คือรอสส์บอกว่าผลดีของการกระทำไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญหรือปัจจัยหลักในการกำหนดว่าการกระทำของเราถูกต้องและสมควรได้รับการนำไปปฏิบัติหรือไม่ แต่ถ้าเราปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎทางศีลธรรมแล้ว เช่นหน้าที่ซื่อสัตย์ - การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ก็เรียกได้ว่าเราได้ทำสิ่งที่ถูกต้อง หรือ ดี แล้ว ส่วนผลที่เราทำตามกฎทางศีลธรรมดังกล่าวจะออกมาอย่างไร ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นผลพลอยได้เท่านั้น นั่นเท่ากับว่าคำว่า "ดี" ของรอสส์จะเป็นพฤติกรรมที่เราได้ปฏิบัติตามกฎศีลธรรมหนึ่ง ๆ ซึ่งไม่ได้เจือปนความคิดเรื่องความสุขหรือเป็นเรื่องของการทำตามกฎล้วน ๆ หรือบางทีอาจจะมีความคิดเรื่อง "ความดีของการกระทำ - ความสุข" เข้ามาปะปนอยู่บ้าง แต่ก็มีลักษณะเป็นส่วนเกินของการกระทำตามกฎศีลธรรมเท่านั้น

005179

เหลือ เป็นสมุหบัญชีในบริษัททางการค้าแห่งหนึ่ง ปรากฏว่าวันหนึ่งทางบริษัทได้มอบหมายให้เหลือเป็นหัวหน้าในการตรวจสอบบัญชีการเงินที่ค้างการสำรวจรายการหนึ่ง ซึ่งบัญชีรายการนี้ไม่ว่าผลจะออกมาอย่างไร ก็ไม่ได้มีผลกระทบต่อฐานะทางการเงินหรือชื่อเสียงของบริษัทแต่อย่างใด เพียงแต่บริษัทต้องการสะสางงานเก่าให้ลุล่วงไปให้

¹ Ibid. p. 39.

² ดี ในทรรศนะของสุขนิยมมีความหมายเท่ากับ "ผลดี" (Good Result) หรือความดีที่เกิดจากการกระทำ (Goodness) ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนความคิดเรื่องความสุข (Happiness).

หมดสิ้นก่อนจะเริ่มทำงานกันใหม่เท่านั้น ปรากฏผลจากการตรวจสอบบัญชีครั้งนี้ว่ามีเงิน
 เกินอยู่ 50,000 บาท ซึ่งเหลือและลูกน้องมีความสามารถจะรายงานบริษัทไปอย่างไร
 ก็ได้เกี่ยวกับเงินก้อนนี้ โดยไม่มีใครรู้เรื่องและไม่เกิดความเสียหายขึ้นภายหลังเกิดขาด
 ตอนนั้นประกอบด้วยพ่อของเหลือองค์กำลังป่วยหนัก เงินทองที่สะสมเอาไว้ก็เหลืออีกนิดหน่อย
 คงไม่พอกับค่าผ่าตัดซึ่งจำเป็นอย่างมาก เพราะถ้าไม่ทำเช่นนี้โอกาสที่พ่อจะรอดก็มีน้อย
 เหลือเกิน ครั้นจะไปหิบบีมเอาจากเจ้านายก็เกรงใจ เพราะเคยได้รับความช่วยเหลือ
 คุ้มประการต่าง ๆ มากมาแล้ว และก็ยังไม่มีโอกาสสนองพระคุณสักครั้ง เพื่อนบ้านก็ไม่
 รู้จักกันเพราะเพิ่งย้ายมาอยู่ใหม่ คงไม่มีใครไว้ใจเขา คนรู้จักที่พอจะช่วยเหลือได้ก็มีน้อย
 เพราะเขาไม่ชอบสมาคมกับใคร และที่สำคัญคนพวกนั้นมีฐานะทางการเงินพอ ๆ กับเขา
 หลักทรัพย์ของเขาก็ไม่มีอะไร บ้านก็เช่าเขาอยู่เป็นรายเดือน ซึ่งถ้าเราเป็นชาวสุชนิยม
 เราก็คงรายงานบริษัทไปว่ามีเงินเกินอยู่แค่ 20,000 บาทก็คงจะพอ เพราะอย่างที่กล่าว
 แล้วทางบริษัทไม่ต้องการอะไรนอกจากจะให้ระบบงานเป็นไปในรูปแบบที่พร้อมจะเริ่มกิจการ
 ในปีใหม่นี้เท่านั้น ฐานะของบริษัทก็มั่นคงถาวร ลำพังเงินแค่นี้ไม่มีผลกระทบอะไร
 เลยกับบริษัท ถ้าเหลือองค์ทำอย่างที่เรว (สุชนิยม) คือ พ่อเขาก็มีโอกาสรอดตายมากขึ้น
 ฐานะตำแหน่งของเขาก็ไม่มีอะไรต้องเสื่อมเสีย และอาจจะรุ่งเรืองขึ้นด้วยซ้ำไป เพราะ
 เขายังอุตสาหะตรวจสอบเงินเกินบัญชีให้บริษัทได้ แต่เหลือองค์รายงานบริษัทไปตามความ
 เป็นจริงทุกอย่าง โดยไม่ได้คิดว่าทางบริษัทจะมอบเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดให้เขาหรือไม่
 เขาทำไปตามจิตสำนึกที่ว่าเขาเป็นผู้มีหน้าที่สมุห์บัญชีซึ่งต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ต่อ
 หน้าที่ของตน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ผลประโยชน์ใด ๆ ไม่ได้ทำให้เขาหลงลืมหลักการ
 ของเขาอันนี้ไปได้ แต่ครั้งต่อมาทางบริษัทพิจารณาความดีความชอบของพนักงานประจำปี
 เหลือและลูกน้อง (จากการปฏิบัติภารกิจคราวนั้น) ได้รับความชมเชยอย่างมากในความ
 ซื่อสัตย์ของการปฏิบัติหน้าที่ โดยบริษัทตีตราความจริงได้ในภายหลัง) ดังนั้นบริษัทจึงได้
 มอบเงินจำนวน 30,000 บาท ซึ่งก็เป็นเงินส่วนที่เกินบัญชีดังกล่าวนี้เองให้กับเหลือและ
 ลูกน้อง

จะเห็นได้ว่าการกระทำของเลื่องตามหน้าที่ของสมุหบัญชีในบริษัทแห่งนั้นเป็นการกระทำหน้าที่ประเภทที่รอสเรียกว่า "หน้าที่โดยตรง"¹ (A Duty of Perfect obligation) ซึ่งแบ่งออกหลายอย่างเช่น การรักษาลัญญา การพูดความจริง การชดใช้หนี้คืนแก่เจ้าหนี้ ฯลฯ และหน้าที่ที่เลื่องปฏิบัติอยู่นี้ก็เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ซึ่งก็รวมอยู่ในหน้าที่โดยตรง ซึ่งก็เป็นหน้าที่ประเภทหนึ่งในสองประเภทของทฤษฎีหน้าที่ขั้นต้น (A Prima Facie Duty)² ของรอส คือหน้าที่โดยตรงดังกล่าวและหน้าที่โดยอ้อม

¹ เป็นหน้าที่ที่มีคุณลักษณะที่ทำให้ผู้กระทำ (ในที่นี้คือหน้าที่ซื่อสัตย์ที่เลื่องได้กระทำอยู่) ตกอยู่ในภาวะความจำเป็นบางประการที่มีลักษณะบังคับอย่างเด่นชัด คือผู้ยอมรับหน้าที่ชนิดนี้ไปปฏิบัติจำต้องมีการประพฤติที่สอดคล้องกับเงื่อนไขของหน้าที่ชนิดนี้คือ "เรา (เลื่อง) มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติให้สมกับฐานะในขณะนั้น" ซึ่งเป็นภาระที่ผู้มีความตระหนักในฐานะของตนจะต้องรับผิดชอบโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์หรือผลลัพธ์จากการกระทำเช่นนั้น (จาก The Right and The Good หน้า 27,40).

² หน้าที่ที่ผู้กระทำประสบเป็นครั้งแรกในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ก่อนการตัดสินใจเลือกว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่เขาควรนำไปปฏิบัติจริง ๆ ในสถานการณ์นั้น และเพราะเหตุว่าบางครั้งการกระทำที่มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้กระทำนั้นมีหลายประการและในกิจกรรมแต่ละอย่างนั้นก็ประกอบขึ้นด้วยคุณลักษณะเชิงซ้อน กล่าวคือในธรรมชาติส่วนรวมของการกระทำหนึ่ง ๆ นั้น บางแง่ก็เป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ บางแง่ก็ไม่เหมาะสมคือมีทั้งส่วนที่นำไปปฏิบัติแล้วผิดหรือถูกปะปนกัน ซึ่งอาจทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทั้งความสุข หรือความทุกข์ได้ เหตุเป็นเช่นนี้ก็เพราะผู้กระทำไม่อาจรู้ถึงธรรมชาติทั้งหมดของสถานการณ์ได้ สิ่งที่เราพอจะใช้เป็นข้อมูลตัดสินใจเลือกการกระทำของเราในสถานการณ์เช่นนั้นก็เพียงลักษณะ "เฉพาะหน้า" (Prima Facie) เท่านั้น (Foundation of Ethics หน้า 83 - 4).

(A Duty of Non-Perfect Obligation)¹ คือความรู้สึกในขณะที่เมื่อรายงานบริษัทไปตามความเป็นจริงและเอาเงินคืนให้บริษัทตรงตามจำนวนนั้น เขารู้สึกแต่เพียงว่าเขามีหน้าที่เป็นพนักงานคนหนึ่งของบริษัท ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ทำงานที่ได้รับมอบหมายมาให้ดีที่สุดด้วยความซื่อสัตย์ ไม่เบียดบังคอกอง ไม่ว่าทางใด ๆ และไม่ว่าจะเกิดผลอะไรก็ตามมาก็ตาม เขาก็จะตั้งใจทำงานตามหน้าที่ของเขาเพราะเขารู้ตระหนักถึงฐานะในขณะนี้ว่าเขาเป็นใคร และควรจะมีการกระทำเป็นอย่างไรให้สมฐานะนั้น ความสุขหรือผลดีที่ได้จากการกระทำเป็นเหตุผลตรง หรือส่วนเกินที่ได้จากการกระทำตามหน้าที่ที่แท้จริง² ของของเท่านั้น เพราะถ้าเขาเอาเงินคืนให้บริษัทสัก 20,000 บาท เขาก็คงได้รับคำชมเชยและรางวัลเช่นเดียวกัน แต่เขาก็ทำในสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นหน้าที่ที่ดีที่สุดในขณะนั้น

จากตัวอย่างของเรื่องนี้ รอสได้ชี้ให้เห็นความหมายของคำว่า "ดี" ในทรศนะของเขาว่าแตกต่างจาก "ความดี" ในทรศนะของสุชนินิยมอย่างไร กล่าวคือ แม้ออสจะยกย่องคุณค่าจากการดำเนินตามกฎสูงกว่าคุณค่าที่เกิดจากการกระทำที่มุ่งหวังผลประโยชน์

¹ หน้าที่ชนิดนี้ไม่ขัดกับหลักการของสุชนินิยมซึ่งผิดกับหน้าที่โดยตรง และไม่มีลักษณะผูกมัดหรือบังคับ เร่งเร้าอย่างที่เป็นอยู่ในหน้าที่โดยตรง ตัวอย่างของหน้าที่ชนิดนี้ก็ไดแก่หน้าที่ของการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น (Self-Improvement) และหรือความเมตตาเป็นต้น หรือกล่าวอีกอย่างก็ได้ว่า หน้าที่ชนิดนี้มีความดีเป็นพื้นฐาน กล่าวคือหน้าที่ชนิดนี้เมื่อสอขอว่า จะสามารถปฏิบัติให้ลุล่วงไปไ้โดยง่ายขึ้นหากอิงอาศัยหลักของความดี เช่น เราจะสามารถพัฒนาตนเองไ้โดยง่ายขึ้น ถ้าเราอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี-รายละเอียดคุณิณีที่การปรับปรุงตนเอง

² เป็นหน้าที่ที่ได้มาจากการพิจารณาเลือกหน้าที่ต่าง ๆ ในหน้าที่ขั้นต้น และเราเห็นว่าเหมาะสมที่สุดในขณะนั้นที่จะนำไปปฏิบัติ เช่น เราจะเลือกเอาเงิน (ในตัวอย่างของเรื่อง) หรือจะเลือกเอาการกระทำตามหน้าที่ และถ้าเลือกเอาการกระทำประการหลังคือการทำตามหน้าที่สมหัญชีที่ดี หน้าที่นี้ก็ได้อีกว่าเป็นหน้าที่แท้จริง ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในบทที่ 3 หัวข้อความขัดแย้งของหน้าที่และภาวะสัมพัทธ์.

หรือความสุขจากการกระทำเป็นเกณฑ์ก็ตาม แต่รอสก็บอกว่าหากเราลองสืบสาวไปเรื่อย ๆ ว่าทำไมคนเราจึงต้องทำอะไรลงไปอย่างนั้น เราก็จะพบคำตอบจากทุกคนว่า เหตุที่เราทำอะไรลงไปอย่างนั้นก็เพราะเรารู้สึกว่าสิ่งนี้ดีกว่าอะไรทั้งหมด ซึ่งการที่รอสมบอกว่า ก็ไม่ได้จำเป็นต้องหมายความว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีผลประโยชน์หรือเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความสุข แต่มันเป็นความถูกต้อง แต่ก็เป็นไปได้ที่การกระทำที่ดีในความคิดของรอส ก็เป็นการกระทำที่นำมาซึ่ง "ความสุข" (ซึ่งเป็นการกระทำที่ถูกต้องในทรรศนะของสุขนิยม) แต่ในทำนองเดียวกัน การกระทำที่รอสเรียกว่าดีนั้นก็อาจเป็นการกระทำที่นำมาซึ่งผลที่ตรงข้ามกับความสุข เพราะมันเป็นการกระทำตามกฎหมายศีลธรรมเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงผลที่ติดตามมาจากการกระทำเป็นหลักในการตัดสินความดีของการกระทำ ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าคำว่าดีในนิยามของรอสมมีความหมายกว้างกว่าในความหมายของสุขนิยมอยู่บ้าง คือเราจะพบว่าการกระทำรูปแบบต่าง ๆ จะได้ชื่อว่าถูกต้องก็เพราะการกระทำนั้นส่งผลออกมาในทางที่ดีมากกว่าเสีย ในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงเสมอ คือคงไม่มีใครกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าเขาไม่เห็นตระหนักว่ากิจกรรมที่เขากระทำลงไปเป็นสิ่งที่ดี" อยู่บ้าง¹ เพราะนั่นเป็นสิ่งที่ผิดปกติสำหรับคนที่มีความคิดธรรมคา รอสเขียนไว้ว่า

อย่างไรก็ตามเราก็ต้องเสริมไว้อีกว่า, ถ้าเราไม่ได้ตกอยู่ภายใต้หน้าที่โดยตรง เช่น ความซื่อสัตย์ต่อกฎสัญญา หรือความมุกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ, เราก็ควรทำในสิ่งที่จะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีไ้มากที่สุด, และแม้ว่าเราต้องตกอยู่ภายใต้หน้าที่ที่ผูกมัดเราเป็นพิเศษ แนวโน้มของการกระทำที่จะเป็นไปเพื่อการส่งเสริมสิ่งดีทั่ว ๆ ไป ก็ยังเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญประการหนึ่งในการกำหนดว่าการกระทำของเรามีความถูกต้องหรือไม่²

¹ Ross, The Right and The Good, p. 36.

² Ross, The Right and The Good, p. 39.

"It must be added, however, that if we are ever under no special obligation such as that of fidelity to a promise or of gratitude to a benefactor, we ought to do what will produce most good; and that even when we are under a special obligation the tendency of acts to promote general good is one of the main factors in determining whether they are right.

คำพูดของรอสนี่แสดงให้เห็นว่า ถ้าคนเราไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ซึ่งมีลักษณะ บังคับ เร่งเร้าผู้กระทำอย่างรุนแรง (จากตัวอย่างของเหลืองคือหน้าที่ความซื่อสัตย์) รอส บอกว่าเป็นธรรมดาที่ใคร ๆ จะต้องยึดถือเอาผลลัพธ์ของการกระทำเป็นหลักในการกำหนด การกระทำ คือ ถ้าผลลัพธ์นั้นก่อให้เกิดความสุขทางไกลจากสภาพตรงข้าม การกระทำนั้น ก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่รอสก็เห็นว่าแม้ว่าเราจะต้องตกอยู่ในฐานะที่ต้องกระทำภารกิจอย่าง หนึ่งซึ่งถือเป็นหน้าที่โดยตรง เราก็ต้องคำนึงด้วยเหมือนกันว่า การกระทำตามหน้าที่ของ เรานั้น จะต้องเป็นสิ่งที่สมควรหรือคืออย่างที่สุดแล้วในสถานการณ์ตอนนั้น นั่นคือเหลืองก็คิด ว่าการทำหน้าที่สมบูรณ์ซึ่งซื่อสัตย์ของตนครั้งนี้เป็นสิ่งที่ดีแล้ว ซึ่งจะเห็นว่าดีของเหลือง (รอส) แตกต่างจาก "ความดี" ของชาวสุชนิยมอย่างไร แต่ถ้าการกระทำของเหลืองในฐานะ สมบูรณ์ซึ่งซื่อสัตย์จะมีผลลัพธ์ที่ดี (Good Result) ออกมาในภายหลังบ้าง¹ ก็เป็นเรื่องที่ ช่วยไม่ได้ และเหลืองก็ไม่ได้คิดว่าจะเป็นอย่างนั้นอยู่ก่อนการกระทำหน้าที่ของเขาอีกด้วย นั่นก็คือผลลัพธ์ที่ดีของการกระทำตามหน้าที่โดยตรงมีค่าเป็นเพียงผลพลอยได้จากการกระทำ หน้าที่โดยตรงเท่านั้น ซึ่งจากตัวอย่างของเหลือง หากมองกันโดยรวม ๆ เราก็จะพบว่ามี

¹ เป็นความคิดที่รอสคล้อยตามหลักของสุชนิยม แต่ผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำหน้าที่ โดยตรงหรือความดีของการกระทำตามหน้าที่ที่รอสยอมรับว่าตรงกันกับความคิดของสุชนิยมนี้ ก็เป็นแค่ผลทางอ้อมเท่านั้น ซึ่งเราจะเห็นว่าทราโศปฏิบัติหน้าที่โดยตรงให้ลุล่วงไปอย่าง เสร็จครัด และผลลัพธ์ที่ดีใด ๆ อาจเกิดตามมา ก็เป็นผลมาจากการกระทำตาม หน้าที่โดยตรงที่ถูกต้องเท่านั้นเอง ดังนั้นจึงเป็นว่าความคิดเรื่องความดีของรอสจึงไม่ได้ ชัดแย้งกับหลักของสุชนิยมในหน้าที่ประเภทที่รอสเรียกว่าหน้าที่โดยอ้อม ซึ่งมีอิทธิพลหรือพลัง ทางอ้อมที่ให้เราทำอะไรสักอย่าง ไม่ได้มีลักษณะเร่งเร้าเฉพาะหน้า เช่นหน้าที่ความ เมตตาซึ่งก็เป็นหน้าที่ชนิดหนึ่งในหน้าที่โดยอ้อม ก็มีพื้นฐานอยู่บนความคิดของสุชนิยม เพราะ มีความหมายซึ่งหมายถึงการให้ความสุขความพอใจแก่ผู้อื่นซึ่งอยู่ใต้อำนาจเป็นต้น

ลักษณะคล้ายกับการ กระทำตามหลักการ ของสุขนิยม แต่ที่บอกแล้วว่าในขณะที่เหลือเงิน
แกบริชท์นั้น เขามีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรมัน เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในที่เป็นความเข้าใจ
ในความสูงส่งของความเป็นกฎทางศีลธรรมหรือหน้าที่ในขณะนั้นของตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะไม่
มีในหลักการของสุขนิยม แต่ก็ได้เห็นว่า การกระทำโดยส่วนรวมของเขานั้น เหนือ มีผลออก
มาเช่นเดียวกับความคิดของสุขนิยม จึงอาจจะมีผู้เข้าใจผิดไปได้ว่าเหลือทำตามหน้าที่
เพราะหวังในผลประโยชน์ใด ๆ แต่รอสักไม่ได้โดยความคิดที่เหลือได้มานั้นทิ้งไป เพียง
แต่ถือว่ามันเป็นเพียงผลที่ได้มาโดยอาศัยความตั้งใจหรือความเคร่งครัดในหน้าที่โดยตรง
เท่านั้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความแตกต่างที่สำคัญระหว่างหน้าที่โดยตรงและหลักการของ
สุขนิยมนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร กล่าวคือ การปฏิบัติตามหลักการของสุขนิยมนั้นมุ่งที่ผล
ของการกระทำคือความสุขเป็นสิ่งสำคัญเพียงประการเดียว แต่การปฏิบัติตามพันธะของ
หน้าที่โดยตรงแม้จะมีผลดีตามมาจาก การกระทำ เช่นนั้นอยู่บ้างก็ถือเป็นส่วนเกินหรือผลพลอย
ได้จากการที่เราได้กระทำตามหน้าที่เท่านั้น ซึ่งรอสักได้ยืนยันความคิดอย่างนี้ของเขาไว้อีก
ว่า

ถ้ามันเป็นสิ่งแน่ชัดในตัวเองที่ว่าความถูกต้องกับผลลัพธ์ที่ดีเกิดควบคู่กันไป, มันก็
ควร เป็นสิ่งชัดแจ้งในตัวเองควยวว่า สิ่งที่มีความถูกต้องขั้นต้นนั้นก็จะเป็นสิ่งที่มีผลลัพธ์
ที่ดีขั้นต้นควยว แต่ในขณะที่เราแน่ใจว่า การรักษาสัญญา¹ เป็นความถูกต้องขั้นต้น
เราก็ไม่แน่ใจว่ามัน (การรักษาสัญญา) เป็นสิ่งที่มีผลลัพธ์ที่ดีขั้นต้นไปควยว (แม้บาง
ที่เราอาจแน่ใจว่ามันก็เป็นสิ่งที่ดีขั้นต้นควยว) ความแน่ใจของเรา ก็คือความถูกต้องขั้นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ แทนควยวหน้าที่อะไรก็ได้ เช่น ความซื่อสัตย์ หรือหน้าที่การช่วยชีวิตมนุษย์ ซึ่ง
เป็นหน้าที่ประเภทโดยตรง.

ของการรักษาสัญญา (การทำหน้าที่โดยตรง) ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ของการกระทำ แต่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จของสัญญา¹

นั่นคือ รอสยังคงยืนยันว่าการกระทำที่ถูกต้องและเราควรกระทำก็เพราะมันถูกต้อง โดยตัวของกรกระทำหรือกฎศีลธรรมเอง ไม่ใช่เหตุเพราะการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดี แต่ถ้ามองว่าการกระทำที่เราเลือกกระทำนั้นมีผลที่ดีตามมา คุ้มเท่า ๆ กับที่เราทำกิจกรรมนั้น ๆ เพราะมันมีความถูกต้อง รอสก็บอกว่า เป็นสิ่งที่น่าสนใจ (Interesting)² แต่เราก็เห็นได้ว่า รอสยังคงคิดว่ากิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ไม่มีผลลัพธ์ที่ดีตามมา เราก็ควรกระทำกิจกรรมนั้นอยู่นั่นเอง เพราะเราได้เห็นตระหนักถึงข้อผูกมัดและความจำเป็นที่เรามีอยู่ต่อหน้าที่อย่างหนึ่ง (หน้าที่โดยตรง) เช่น ความซื่อสัตย์ ทางหาก รอสเขียนไว้ว่า

ข้าพเจ้าถูกทำให้คิดไปว่าทั้งหมดที่มีอยู่ร่วมกันในระหว่างความเหมาะสม 2 ประการ ก็คือมันทั้ง 2 เป็นความสัมพันธ์ซึ่งเรารู้สึกว่าเป็นปฏิริยาที่น่าพอใจ มีองค์ประกอบบางประการที่เจือจางของความเหมือนปะปนอยู่ในความเหมาะสม 2 ประการนั้น, คือมันต่างก็เป็นความน่าใจหิวใจ... แต่เราเข้าใจผิด ดังนั้นถ้าเราคิดว่ามีองค์ประกอบ

¹Ross, The Right and The Good, p. 56.

"For if it were self-evident that the right coincides with the optimific, it should be self-evident that what is prima facie right is prima facie optimific. But whereas we are certain that keeping a promise is prima facie right, we are not certain that it is prima facie optimific (though we are perhaps certain that it is prima facie bonific). Our certainty that it is prima facie right depends not on its consequences but on its being the fulfilment of a promise.

²Ibid, p. 37.

ของความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างความเหมาะสมทางประโยชน์นิยม และ ความเหมาะสมทางศีลธรรม, เช่นเดียวกับที่เราเข้าใจผิด ถ้าเราคิดว่าเพราะว่าเราไม่เคยเรี่ยรายบางสิ่งว่าดี ถ้าเราไม่มีปฏิกริยาที่ดีของมัน, ดังนั้นจึงมีความดี เป็นองค์ประกอบรวมกันในสิ่งที่เราเรียกว่าดี¹

นั่นคือเป็นการสรุปความคิดของรอสเกี่ยวกับความดีของการกระทำว่ามีส่วนร่วม อยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ของเราเหมือนกัน แต่ไม่ใช่เป็นสิ่งที่มีความหมายเหมือนกับกิจกรรมทางศีลธรรม พุทธง่าย ๆ ผลดีของการกระทำบางทีก็มีปะปนอยู่ในการที่เราทำหน้าที่ทางศีลธรรมเหมือนกัน แต่ก็มีฐานะเป็นองค์ประกอบรวมส่วนหนึ่งเท่านั้น

ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มีความสุข

ในคำถามที่สืบเนื่องมาจากตอนก่อน ๆ ของบทนี้ก็คือ การกระทำใดเป็นการกระทำที่ถูกต้อง และควรกระทำ ชาวสุขนิยมและประโยชน์นิยมต่างก็พากันพูดว่าการกระทำถ้าเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่ง "ความสุข" อย่างเดียวเท่านั้น การกระทำนั้นย่อมได้ชื่อว่าถูกต้อง การกระทำนั้นควรนำไปปฏิบัติ แต่รอสเชื่อว่าความคิดของประโยชน์นิยมและสุขนิยมไม่อาจใช้อธิบายการกระทำทุกอย่างและทุกครั้งด้วยหลักการนั้นได้ ในบางครั้งเราต้องทำหน้าที่

¹Ross, Foundations of Ethics, p. 54.

"I am inclined to think that all that is common to these two suitabilities is that both are relations to which we feel a favourable reaction. There is some faint element of likeness in the two reactions, in that both are favourable; but we err if we therefore think there is an element of identity between utilitarian suitability and moral suitability, just as we err if we think that because we never call any thing good unless we have a favourable reaction to it, there is therefore a common element in the goodness of all the things we call good.

เพราะมันเป็นหน้าที่ เช่น เราตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับใครคนหนึ่ง และเหตุที่เราทำเช่นนั้น ก็เพราะเราเห็นว่ามันเป็นการสมควรที่เราจะทำอย่างนั้น เราทำตามสัญญาด้วยเหตุผล เพียงว่าเราทำมันขึ้นมา คือเพราะมันเป็นสัญญาเท่านั้น เรามองย้อนไปในอดีตที่เราเคย มีความสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น และพันธะนั้นยังบียาวสืบต่อมาจนปัจจุบัน ทำให้เราต้องปฏิบัติตามพันธะนั้น เราไม่ใ้มองว่าผลต่อมาในวันข้างหน้าของการทำตามสัญญาจะเป็นอย่างไร อย่างประโยชน์นิยมหรือสุขนิยมคิดเช่นนั้น ซึ่งรายละเอียดของความคิดและข้อโต้แย้งเหล่านั้น เราได้พูดกันไปแล้วตามลำดับตั้งแต่แรกมา ในบทนี้ แต่ถ้าเราจะสังเกตให้ดีเราจะพบว่าความคิดที่รอสนำไปโต้แย้งความคิด "หลักความสุข" ของชาวสุขนิยมและประโยชน์นิยมนั้น เป็นเฉพาะในส่วนของหน้าที่โดยตรงเท่านั้น โดยไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่อีกอย่างหนึ่งของเขาคือหน้าที่โดยอ้อม ถ้าอย่างนั้นรอสแบ่งหน้าที่ของเขาออกเป็น 2 พวกเพื่ออะไร คำตอบก็คือ เพื่อสนองหรือเป็นไปตามความคิดความตั้งใจของรอสที่ว่า จะพยายามประนีประนอมความคิดระหว่างประโยชน์นิยมและพันธานิยมหัวรุนแรง (เช่น คานท์) เข้าด้วยกัน ในเมื่อหน้าที่โดยตรงเป็นความคิดที่ขัดแย้งกับหลักการของ "ความสุข" เช่นเดียวกับหลักการของคานท์ไม่เห็นด้วยกับหลักประโยชน์นิยม ดังนั้นเนื่องจากคานท์และรอสต่างก็เป็นนักพันธานิยมด้วยกัน ย่อมต้องหมายความว่า หน้าที่โดยตรงของรอสและการทำตามกฎหรือหน้าที่ศีลธรรมของคานท์ก็ย่อมเป็นเรื่องเดียวกัน (คือเป็นการทำตามกฎทางศีลธรรม โดยไม่พะวงถึงผลลัพธ์ของการกระทำ เช่น ประโยชน์นิยมหรือสุขนิยม) แต่เนื่องจากรอสก็เห็นว่าหลักการที่ปฏิเสธ "ผลลัพธ์" ของคานท์ออกจะรุนแรงและไกลจากความเป็นจริงมากไป รอสจึงเสนอหน้าที่โดยอ้อม ซึ่งเป็นหน้าที่คล้อยตามหลักความสุขมาโต้แย้งความคิดนี้ของคานท์ ดังนั้นจึงพอพูดสรุปความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของรอสไว้สั้นหนึ่งก่อนเพื่อความเข้าใจว่าความคิดที่รอสนำไปโต้แย้ง "หลักความสุข" ของสุขนิยมและประโยชน์นิยมก็คือความคิดที่เป็นหน้าที่โดยตรงเท่านั้น แต่ในส่วนที่เป็นหน้าที่โดยอ้อม รอสนำมาโต้แย้ง "หลักปฏิเสธผลลัพธ์ทั้งหมดของคานท์" ซึ่งเราจะศึกษากันต่อไป และเพื่อจะให้เห็นความคิดของรอสได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เราจะพิจารณาหน้าที่โดยอ้อมชนิดหนึ่งคือ การพัฒนาตนเอง หรือการสร้างบุคลิกภาพของตัวเองให้ดีขึ้นนั้นเกี่ยวข้องกับ "หลักความสุข" อย่างไร

ในหนังสือเล่มสำคัญเล่มหนึ่งของเขาชื่อ "The Foundations of Ethics" รอสได้พูดถึงชีวิตที่ดี (Good Life) ว่าเป็นเรื่องของคนโดยทั่ว ๆ ไป ไม่ใช่เป็นเรื่องของการกระทำ และการพูดถึงเรื่องชีวิตที่ดีของรอสก็เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความสุขหรือความดีของการกระทำ ซึ่งความสุขในที่นี้ก็คือความสุขกายสบายใจ ตามความหมายโดยทั่วไปของชาวบ้าน และของสุขนิมิตนั่นเอง โดยรอสได้พูดถึงความคิดนี้ขึ้นมาเพื่อต้องการบอกเราว่าถ้าคนเรามีความสุข เราก็สามารถจะทำหน้าที่หรือประกอบกิจกรรมใด ๆ ก็ได้ ซึ่งแต่ละย่อมรวมไปถึงกิจกรรมทางศีลธรรมด้วย รอสยกตัวอย่างของการพัฒนาตัวเอง (Self-Improvement) ขึ้นมา ซึ่งเป็นหน้าที่ชนิดหนึ่งของหน้าที่โดยอ้อม เขาบอกว่าคนเราจะบรรลุถึงการทำให้ดีขึ้นมีด้วยกันหลายวิธี คือ นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่โดยตรงแล้ว วิธีหนึ่งก็คือการจัดตัวเองให้ไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น เพื่อว่าเมื่อคนเรามีความสุขกินอิ่มนอนหลับพอสมควร โอกาสในการพัฒนาตนเองโดยการกระทำหน้าที่โดยตรงให้ดูดวงด้วยดีก็เป็นไปได้มาก เพราะหน้าที่ของการสร้างสิ่งที่ดี (สิ่งที่ก่อให้เกิดความสุข) นี้ก็เป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของเรา นอกเหนือไปจากหน้าที่โดยตรงที่กล่าวมาแล้ว และการทำให้ตัวเองให้ดีขึ้นโดยการทำให้ตัวเองมีความสุขก็เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่ง่ายกายของเรา เพราะตัวเองย่อมต้องคุมตัวของตัวเองให้เป็นไปตามความคิดนี้ได้ดียิ่งกว่าผู้ใด รอสกล่าวไว้ว่า

ไม่ต้องสงสัยหน้าที่โดยตรง เป็นหน้าที่ นอกจากหน้าที่นี้แล้วยังมีหน้าที่ของการสร้างสิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะมากได้อีกด้วย และในปัญหาว่าสิ่งที่ดีนี้คืออะไร ความดีของบุคลิภาพข้าพเจ้าเชื่อว่าเกิดขึ้นง่ายกายที่สุด และเพราะบุคลิภาพของตัวเอง คุณเราย่อมต้องมีความรับผิดชอบพิเศษอยู่ และสามารถควบคุมตัวเองได้ดีกว่าจะให้คนอื่นมาทำเช่นนั้น¹

¹ Ross, Foundations of Ethics, p. 121.

"The duties of special obligation by no means exhaust the range of duty. Besides them there is the duty of producing as much as possible of what is good; and in what is good goodness of character a man has a special responsibility, since it is more under his control than that of anyone else."

ดังนั้นเราจะเห็นว่าการปรับปรุงตนเองก็เป็นเรื่องที่จะต้องอิงอาศัยสภาพแวดล้อมที่ดี คือต้องอาศัยความสุข ความทุกข์ เป็นปัจจัยพื้นฐานมาช่วยด้วย นอกเหนือไปจากการทำหน้าที่ที่โดยตรง (หรือการทำตามกฎทางศีลธรรม) แล้ว แต่ด้านที่มองข้ามไปว่า ความทุกข์ สุข เป็นเพียงส่วนเกินความจำเป็นมากไป คือไม่ได้ให้ความสำคัญกับสภาพความรู้สึกของคนเราว่า ความสุข - ทุกข์ ก็เป็นส่วนชั่วคราวและสนับสนุนให้เราปฏิบัติหน้าที่ (ทางศีลธรรม) ได้ดีหรือไม่แค่นั้น อยากรู้ คนเรากำลังจะอดตายอยู่แล้ว ใครมันมีกะใจไปนั่งฟังเทศน์ ทำบุญอยู่เล่า อยากรู้ก็ต้องกินอิ่มนอนหลับพอสมควร บางพอสมควร กล่าวคือจะให้เราพร้อมหรือพอจะทำกิจกรรมใด ๆ ทางศีลธรรมได้ ก็ควรให้เรามีสภาพที่ไม่เอ็งจอนาถขัดคัดขัดสนจนเกินไป เพราะนี่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคนธรรมดา และถ้าจะสังเกตให้ดีเราจะพบว่า หน้าที่ชนิดนี้ไม่ได้มีสภาพที่เร่งเร้า บังคับ ผู้กระทำอย่างเฉพาะหน้า (Prima Facie) เช่นที่เป็นคุณลักษณะของหน้าที่โดยตรง แต่หน้าที่การแสวงหาความสุขแก่ตัวเอง (เพื่อทำให้เราทำหน้าที่ต่าง ๆ ทางศีลธรรมได้ดียิ่งขึ้น) ก็เป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของคนเราที่ไม่อาจจะละเลยเสียได้ ซึ่งแนวทางการสร้างความดีหรือความสุขของคนเรา ย่อมจะต้องแตกต่างกันออกไป ไม่ได้มีลักษณะตายตัวเช่นเดียวกับ "กฎทางศีลธรรม" ของคานท์ แต่มันจะต้องไปช่วยกันได้ดีกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละคนด้วย เพราะคงไม่มีใครที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ลงไปโดยไม่คิดว่ากิจกรรมที่ตนทำไปนั้นมีผลดี ออกมาบ้าง¹ แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ไม่ได้ละเลยการทำตามกฎทางศีลธรรม (หน้าที่โดยตรง) เราคงทำตามกฎหนึ่ง ๆ อยู่ แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ต้องมองดูตัวเองควบคู่กันไปด้วย คือตัวเราควรแสวงหาความสุข แต่ก็ไม่ใช่เป็นลักษณะที่ว่าอะไร ๆ ก็เพื่อความสุখেเท่านั้น แต่เพื่อให้ตนทำตามหน้าที่โดยตรงสะดวกและง่ายยิ่งขึ้นเท่านั้น และความคิดเช่นนี้หรือสบอกว่าเป็นความคิดที่ถูกต้อง เพราะเป็นสภาพใกล้เคียงความเป็นจริงของคนทั่ว ๆ ไปมากที่สุด รอสบอวกไว้ตอนหนึ่งว่า

¹ Ross, The Right and The Good, p. 36.

เพื่อที่จะเป็นการถูกต้องอย่างสมบูรณ์ การกระทำจะต้องมีความเหมาะสมทั้งในลักษณะปรนัยและอัตนัย ซึ่งจะเป็นไปได้ก็โดยอาศัยความนึกคิดของผู้กระทำที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์เท่านั้น¹

จากคำพูดของรอสเช่นนี้ย่อมแสดงว่าเวลาเราทำอะไรก็ไม่ควรที่จะมองข้ามผลลัพธ์ของการกระทำไปเสียทีเดียว ผลลัพธ์จะต้องมีส่วนร่วมตัดสินความผิด-ถูกของการกระทำด้วย แต่บอกแล้วคงไม่มีใครที่ทำอะไรโดยไม่มีผลดีในทางหนึ่งก็ทางใด แก่ผู้หนึ่งผู้ใดอยู่บ้างเลย ดังนั้น การกระทำที่ถูกต้องจะต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีความสุขเป็นตัวช่วยเสริม หรือพูดอีกอย่างก็คือ ความสุขหรือผลลัพธ์ที่ดีของการกระทำ ซึ่งก็คือหน้าที่โดยอ้อมของเรานั้น เป็นสิ่งที่ต้องไปควบคู่กันกับการปฏิบัติหน้าที่ทางศีลธรรม (หน้าที่โดยตรง) ดังนั้นรอสจึงไม่เห็นด้วยกับการกระทำของค่าน้ำที่คำนึงถึงแต่เพียงหลักการค่าน้ำเดียว โดยไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ความสุข - ทุกข์ ของผู้กระทำว่าจะเป็นการเอื้ออำนวยหรือขัดขวางการกระทำหรือผู้กระทำหน้าที่ทางศีลธรรมหรือไม่ แค่นั้น อย่างไรก็ตาม นี่ก็เป็นการโต้ตอบความคิดเรื่อง "ความสูงสุดทางกฎศีลธรรม" ของค่าน้ำที่ไม่ได้มองค่าน้ำอีกค่าน้ำหนึ่งของการกระทำคือความรู้สึก ซึ่งก็เป็นประเด็น 1 ใน 2 ประเด็นที่รอสไม่เห็นด้วยกับความคิดเรื่องความสูงส่งตายตัวของการทำงานตามกฎทางศีลธรรมของค่าน้ำ ซึ่งประเด็นที่ 2 คือการสำนึกในหน้าที่ซึ่งรอสก็ไม่เห็นด้วยเพราะเป็นสิ่งที่อุดมคติเกินไปและเราจะศึกษากันต่อไปในบทที่ 3

กฎเป็นอิสระจากผลลัพธ์

แม้รอสจะยอมรับหลักความดีของสุขนิยมอยู่บ้างก็ตาม แต่โดยความคิดหลักของรอสแล้ว ยังคงถือว่ากฎหรือการปฏิบัติตามกฎทางศีลธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่าสูงกว่าการกระทำ

¹ Ross, Foundation of Ethics, p. 146.

"while in order to be completely right an act will have to be suitable both to the objective and to the subjective element, which it can be only if the agent's opinions correspond to the realities of the situation.

ที่อาศัย "ผลลัพธ์" มาตัดสินการกระทำอย่างที่เป็นอยู่ในความคิดของสุขนิยมโดยทั่ว ๆ ไป ในพฤติกรรมการตัดสินธรรม การที่เราจะบอกว่่าสิ่งที่เรากระทำลงไปนั้นถูกต้องหรือไม่ คนคนหนึ่งเป็นผู้มีศีลธรรมหรือไม่ เราไม่ไ้มองดูโดยอาศัยการ เปรียบเทียบค่านที่เป็นผลประโยชน์หรือความสุข หากแต่พิจารณาว่าคน ๆ นั้นปฏิบัติตามเงื่อนไขของหน้าที่โดยตรง (รูปแบบทางศีลธรรม) ซึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างหน้าที่เหล่านั้นด้วยกันเอง คือ หมอส์ทำการรักษาคนไข้ ก็เพราะเขาเห็นว่ากรกระทำเช่นนั้นสำหรับเขาเป็นสิ่งที่เหมาะสมกว่า การพูดสัจซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระหว่างหน้าที่โดยตรงด้วยกัน ไม่ได้ค้ำนึ่งว่าเมื่อรักษาคนไข้แล้วผลจะออกมาอย่างไร หรือคนไข้นั้นควรจะได้รับกรรักษาคด้วยเหตุอื่น (เช่นเพราะเป็นคนร่ำรวย) รอสเขียนไว้ว่า

ที่ใดที่มีหน้าที่ขั้นต้นเฉพาะหน้าพิเศษ (หน้าที่โดยตรง) เช่นเดียวกับหน้าที่ขั้นต้นทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีสูงสุด การตัดสินใจเลือกเกี่ยวกับหน้าที่ของเรา ก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกร เปรียบเทียบของสิ่งที่ดีเหล่านั้น หากแต่เป็นการ เปรียบเทียบระหว่างหน้าที่ขั้นต้นที่พิเศษเหล่านั้นต่างหาก¹

นอกจากนั้นแล้ว ไทโรส์ ไลพุดเป็นเชิงสนับสนุนความคิดเช่นนี้ไว้ดีกว่า
...ผลลัพธ์ไม่ได้มีส่วน หรือที่จริงควรพูดว่าไม่ควรมีส่วนเข้ามาตัดสินการกระทำต่าง ๆ หรือตัดสินใครคนใดคนหนึ่งว่ามีศีลธรรมหรือไม่.... แต่สิ่งที่จะบอกว่าการ

¹ Ross, Foundations of Ethics, p. 186.

Where such a special prima facie duty exists, as well as the general prima facie duty of producing the maximum good, our final judgement about our duty depends not on a comparison of goods but on a comparison of prima facie duties.

กระทำใด หรือคุณใดมีศีลธรรมหรือไม่ นั่น คือมาตรฐานหนึ่งหรือหลายประการ และ...แน่นอนยอมไม่ใช่ผลลัพธ์¹

นี่เป็นทรรศนะของนักคิดคนหนึ่งซึ่งมีพื้นฐานเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกฎทางศีลธรรมเช่นเดียวกับรอส คือถือว่าผลลัพธ์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถกำหนดได้ว่าการกระทำใดถูกต้องหรือไม่ เพราะอย่างที่กล่าวแล้ว ผลลัพธ์จากการกระทำรอสถือว่าเป็นผลทางอ้อมหรือพื้นฐานของการกระทำที่โดยตรงเท่านั้น ไม่ใช่ปัจจัยหลักในการบอกว่าการกระทำนั้นถูกต้องหรือไม่ สิ่งที่ต้องถือเป็นหลักปฏิบัติคือกฎ (หรือหน้าที่โดยตรง) ข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้น

เราทำตามกฎเพราะกฎเป็นกฎ

เมื่อผลลัพธ์เป็นเพียงผลพลอยได้ของการกระทำตามกฎทางศีลธรรม ฉะนั้นกฎทางศีลธรรมนั้นจึงเป็นหลักที่แท้จริงในการที่เราใช้ตัดสินการกระทำของเรา รอสก็มีความคิดเช่นเดียวกับคานท์ เกี่ยวกับความเป็นเอกเทศหรือความศักดิ์สิทธิ์ของกฎทางศีลธรรมที่ไม่ปะปนกับผลลัพธ์ กล่าวคือเราทำตามกฎเพราะกฎเป็นกฎ มันเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องทำเช่นนั้นโดยไม่คำนึงถึงว่า เมื่อทำหน้าที่ของเราตามกฎศีลธรรมกฎใดกฎหนึ่งแล้ว ผลลัพธ์จะออกมาอย่างไร (เช่นตัวอย่างของเหล็อง) เราก็คงทำตามภาระ

²1. Jacques P. Thiroux, Ethics, Theory and Practice, (California: Glencoe Press, 1977), p.40.

"..... Consequences do not, and in fact should not, enter into judging whether actions or people are moral or immoral. Actions are to be judged solely on whether they are right and people solely on whether they are good on some other (many consequentialists would say 'higher') standards of morality. This is, acts people are to be judged moral or immoral regardless of the consequences of the actions."

ผูกพันที่เรามีอยู่ตอกฎนั้น จากตัวอย่างเรื่องหมอดูที่รักษาคนไข้ที่กำลังทรمانด้วยโรคร้าย และเกือบตาย ถ้าเราลองเปลี่ยนรายละเอียดบางอย่างดูเป็นว่าคนไข้นั้นไม่มีทางหาย ไม่ว่าจะรักษาอย่างไรก็ตาม ถ้าปล่อยให้คนไข้นั้นอยู่ในสภาพนั้นต่อไป เขาก็จะต้องทนทุกข์ทรمانต่อไปอีกอย่างน้อย 1 เดือน ซึ่งถ้าหากว่าหมอดูคิดยาให้คนไข้ตายอย่างสงบก็ดูจะดีกว่าปล่อยให้คนไข้อยู่อย่างทรمانอย่างนั้น ในตัวอย่างนี้เราจะเปลี่ยนกฎจาก "จงพูดสัตย์" มาเป็น "จงช่วยเหลือชีวิตมนุษย์" ¹ คือถ้าเราถือตามความคิดที่ว่า "การช่วยเหลือชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ดี" เป็นกฎทางศีลธรรมที่ต้องปฏิบัติตาม และมีความสูงส่งอยู่ในตัวเอง หมอดูก็จะต้องรักษาชีวิตของคนไข้นั้นไว้จนสุดความสามารถตามหน้าที่ดังกล่าวของหมอดู การทำให้คนไข้ตายไม่ว่าจะเป็นการหาทางออกให้คนไข้พ้นจากสภาพความเจ็บปวดทรمانหรือเพื่ออะไรก็ตาม เป็นการกระทำผิดกฎดังกล่าว เพราะมันหมายถึงการฆาตคน การฆาตคนไม่ว่าจะทำเพื่ออะไรหรือเพื่อใครต้องผิดอยู่วันยังค่ำ ลักษณะความตายตัวของกฎเช่นนี้ก็ก่อกำเนิดของหน้าที่โดยตรง (แม้ออกเป็นชนิดใดก็ตาม) คือ

1. หน้าที่ในส่วนเกี่ยวกับการกระทำที่ผ่านมาแล้ว

1.1 หน้าที่ข้อสัตย์ 1.1.1 การรักษาสัญญาที่ใดทำไว้ระหว่างกัน 1.1.2 การพูดสัตย์ 1.2 หน้าที่การทดแทน 1.2.1 หน้าที่การชดเชย 1.2.2 หน้าที่การทดแทน (ซึ่งมีอยู่มากมายไม่เพียงแต่เท่าที่ระบุไว้ข้างบนนี้เท่านั้น และอาจกล่าวได้ว่าความคิดของรอสส์ที่แตกต่างจากความคิดของสซุนนิยมมีอยู่ตรงการปฏิบัติหน้าที่ประเภทนี้เท่านั้น แต่ส่วนหน้าที่อีกประเภทหนึ่งคือหน้าที่โดยอ้อมเป็นส่วน

1.1.1 รายละเอียดของการเปรียบเทียบหรือการเลือกว่าหน้าที่ใดควรได้รับการนำไปปฏิบัติและมีอะไรมาตัดสิน ดูรายละเอียดที่ 4 หัวข้อความขัดแย้งของหน้าที่และภาวะสัมพัทธ์

ที่คล้อยตามหลักการของสุขนิยมซึ่งเราก็คงเคยผูกพันไปแล้ว ดังนั้นในตอนนี้อาจพิจารณาเฉพาะหน้าที่โดยตรงเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้จากการแสดงตัวอย่างของเขี้ยวในการรับปาก ฟ้องร้องคำเรียกรองความเป็นธรรมให้กับแดง ซึ่งถือเป็นหน้าที่ข้อสุดท้ายที่รอดใคร่ระบุไว้ในหน้าที่โดยตรงชนิดหนึ่งดังต่อไปนี้

หน้าที่ข้อสุดท้าย (Fidelity) การรักษาสัญญา

เขี้ยว เป็นนายความรับจ้างว่าความทั่วไป วันหนึ่งแดงมาขอรองให้ช่วยร่างคำฟ้องและดำเนินการฟ้องร้องคำซึ่งซบไล้เขาออกจากที่อยู่โดยไม่ให้ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่ควรจะเป็นเพราะในตอนแรกที่ดินที่แดงอาศัยอยู่นั้นเป็นที่ว่างรกร้าง และค่าก็ไม่ได้อ่างว่าเป็นของตน เพียงแต่เป็นที่ที่อยู่ติดเป็นพื้นเดียวกันกับที่ดินเดิมของคำ แแดงก็อยู่ต่อมาเรื่อย ๆ เป็นเวลา 10 กว่าปี โดยค่าก็ไม่ได้อ่างแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินเช่นโดยการเรียกเก็บค่าเช่าเป็นต้น แต่คำเป็นคนที่ถือที่ดินมีนามตาในตำบลนั้น จึงไม่มีใครกล้าว่าความให้ ความจริงฐานะของแดงก็ยากจนมากอยู่แล้ว ซึ่งเขี้ยวก็เข้าใจ แต่ก็ไม่ได้หวังเงินทองจากแดงเพราะการช่วยเหลือความฟ้องร้องความยุติธรรมโดยไม่ไต่ค่าตอบแทนเขี้ยวก็ทำอยู่เป็นประจำ ที่จริงเขี้ยวเองก็ไม่ใ้ชว่าเป็นคนร่ำรวยอะไร ก็เป็นเช่นเดียวกับชาวบ้านที่มีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ มีข้าวกิน มีบ้านอยู่ ไม่ได้มีเงินทองไปเสียเพื่อสิ่งเกินกว่าปัจจัยที่จำเป็นในการมีชีวิตอยู่ และยังเมื่อเขี้ยวพิจารณาจากคำบอกเล่าของแดงและรูปคดีแล้ว แแดงมีโอกาสนะความคำเกือบทุกประการ เขี้ยวจึงรับปากว่าจะช่วยว่าความให้ คำรู้สึกดีใจ เพราะคำเองก็รู้ตัวว่าคราวนี้เขาต้องแพ้ความแน่นอน จึงพยายามใช้วิธีปลอบบีบแดงหลายทางก็ไม่สำเร็จ คำจึงมาเสนอเงื่อนไขให้เขี้ยวว่าถ้าหากเลิกการช่วยเหลือแดงว่าความ ฐานะของเขี้ยวซึ่งยากจนอยู่ก็จะดีขึ้น ลูก ๆ ก็จะมีอาหารมีเครื่องเล่นดี ๆ เช่นลูกของคนอื่น และอะไรต่อมิอะไรอีกหลายประการที่เขี้ยวจะได้หากตกลงกับคำ (เพราะคำแอบไปขายที่ดินแปลงนี้ให้กับชาวต่างประเทศเพื่อทำโรงงานควยราคาหลายล้านบาท) แต่ถ้าเขี้ยวยังยืนกรานจะทำตามเจตนาเดิมของตนต่อไป เขี้ยวอาจจะเดือดร้อนอย่างที่นายคนอื่น ๆ ประสบมาแล้ว เช่นบ้านอาจจะ

ถูกไฟไหม้โดยหาตัวคนร้ายไม่ได้ หรืออาจถูกปล้น ชูกรรโชกต่าง ๆ แต่ไม่ว่าจะว่าอย่างไร เขียวก็ยังบอกว่าจะช่วยแดงว่าความต่อไป ในกรณีอย่างนี้จริง ๆ แล้วถ้าเราเป็นเขียว เราจะทำอย่างไร เราจะคงช่วยเหลือแดงต่อไปอย่างที่มีสัญญากันไว้หรือว่าหันกลับมามองสวัสดิภาพส่วนตัว และผลประโยชน์ที่พึงได้รับตามข้อเสนอของคำ

เหตุการณ์ทำนองนี้เราจะพบเสมอ ๆ ในการตัดสินใจเลือกการกระทำอะไรสักอย่าง แม้เนื้อหาปลีกย่อยจะแตกต่างกันออกไป แต่ก็คงอยู่ในลักษณะของการเลือกที่เกี่ยวกับศีลธรรมอย่างเดียวกัน ปัญหาอย่างนี้แก้ไขได้ไม่ยากหากเขียวเป็นนักปรัชญานิยม เขาจะต้องเลือกเอาการกระทำประการแรก คือทำตามสัญญาที่ไคทำไว้กับแดง นั่นคือยอมรับเป็นนายว่าความให้กับแดงดังที่ไคตกลงกันไว้ เหตุผลก็เพราะว่าความจำเป็นในการทำสัญญานั้นมีน้ำหนักมากกว่าผลดีหรือผลเสียต่าง ๆ จากการทำลายสัญญา แต่ยิ่งกว่าอะไรทั้งสิ้น "สัญญาคือสัญญา" รอสเขียนไว้ว่า

สมมติว่า... ความสำเร็จของสัญญาที่ไค ก. จะผลิตความดีให้กับ ก. 1000 หน่วย แต่โดยการกระทำอย่างอื่น ขาฟเจาสามูร์ผลิตความดีให้กับ ข. ซึ่งไม่ไคทำ สัญญาด้วยเลข 1001 หน่วย และผลลัพธ์อื่น ๆ ของการกระทำทั้ง 2 ประการนี้มีค่าเท่ากันจริง ๆ แล้วเราจะคิดใหม่ว่าเป็นการขัดแจ้งในตัวเองอยู่แล้วว่าเป็นหน้าที่ของเราที่จะทำกิจกรรมประการที่ 2 ไม่ใช่ประการแรก ขาฟเจาคิดว่า ไม่... ยิ่งกว่าอะไรทั้งหมด สัญญาคือสัญญา¹

1. Ross, The Right and The Good, pp. 34 - 35.

Suppose, to simplify the case by abstraction, that the fulfilment of a promise to A would produce 1,000 units of good for him, but that by doing some other act I could produce 1,001 units of good for B, to whom I have made no promise, the other consequences of the two acts being of equal value; should we really think it self-evident that it was our duty to do the only a much greater disparity of value between the total consequences would justify us in failing to discharge our prima facie duty to A. After all., a promise is a promise.

นั่นคือถ้าเชื่อว่าช่วยว่าความให้กับแดงตามที่ได้รับสัญญาไว้กับแดง แแดงก็จะได้มีที่อยู่อาศัยต่อไปซึ่ง เขาก็คงจะได้รับความสุขตามแต่อัธยาศัยของเขา แต่หากเชื่อว่า มันไปรับข้อเสนอของคำ คำก็จะได้รับผลประโยชน์จากการขายที่ดินแปลงนั้นให้กับชาวต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการทำโรงงาน ซึ่งแน่นอนเขาย่อมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนด้วยเงินจำนวนมากพอๆ ถ้าเขาสามารถเอาที่ดินแปลงนี้ไปเป็นของเขาได้ ซึ่งนี่ก็เป็นความสุขของคำที่จะได้รับถ้าความมุ่งหมายของเขาเป็นไปได้ (ซึ่งเราก็คงเข้าใจได้ว่า เขียวก็คงจะได้รับผลประโยชน์จากการช่วยคำทางอ้อมนี้ไปด้วย) ซึ่งเราจะเห็นว่าเมื่อทั้ง 2 คน ก็คือแดงและคำ บรรลุเป้าหมายของตนแล้ว คำก็จะเป็นผู้ที่มีความสุขพอๆ กัน (อย่างน้อยก็ในความรู้สึกของตน)

จะเห็นได้ว่ากรณีที่รอสบอกว่า "สัญญาคือสัญญา" นั้นเท่ากับเป็นการปฏิเสธผลลัพธ์ใด ๆ ที่จะมีมาและเขามามีส่วนในการตัดสินใจเลือกการกระทำของเขียว และรอสก็เชื่อว่าประโยชน์นี้มีความชัดเจนในตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์พิสูจน์ มันเป็นเรื่องที่เห็นแจ้งเท่ากับประโยคที่ว่า ก. คือ ก. หรือ 2 คูณ 2 เท่ากับ 4 หรือวงกลมไม่ใช่สี่เหลี่ยม เป็นต้น นั่นคือเขียวเคารพสัญญาเพราะเขาได้สร้างมันขึ้นมาเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วถ้าเขียวเลือกทำตามข้อเสนอของคำ ซึ่งตัวของเขาและครอบครัวจะได้รับความสุขที่คำเสนอมาอย่างแน่นอน แต่เขียวก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ก่อให้เกิด "การแตกแยกหรือการทำลายระบบความไว้วางใจอย่างน่าละอายอีกด้วย" เพราะรอสเชื่อว่าในสถานการณ์ที่เกี่ยวกับศีลธรรมโดยทั่วไป การทำตามสัญญาที่เราได้ทำไว้กับใครคนใดคนหนึ่งนั้น เป็นคุณสมบัติของผู้มีความซื่อสัตย์พึงกระทำ สำหรับคนที่มีความคิด (Thinking people) จะต้องพากันคิดว่า การทำหน้าที่โดยตรงให้ลุล่วงไปด้วยดีนั้นแตกต่างจากการปฏิบัติหน้าที่ที่มีแนวโน้มไปในทางสร้างที่ดี (Good Result) และยิ่งกว่าอื่นใด ความหมายหลักของการปฏิบัติหน้าที่ซื่อสัตย์ (การรักษาสัญญาของเขียว)

ก็คือจะต้องไม่มีการปล่อยปละละวาง (Let Down) หรือปล่อยให้ความไว้วางใจ (Trust) ของใครคนหนึ่งต้องกลายเป็นสิ่งไร้คุณค่าไปโดยการไม่ปฏิบัติตามสัญญา¹ นั่นคือถ้าเขี้ยว (หรือใครก็ตามที่ลึกลงไปในสภาวะการณ์เช่นนี้) หวังแต่ความสุขสบายโดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมและคุณค่าดังกล่าวของมัน มนุษย์จะต่างอะไรจากสัตว์ที่ต่างก็แย่งกันแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตน เพราะโดยธรรมชาติมนุษย์ก็เป็นสัตว์ที่เห็นแก่ตัวอยู่แล้ว ถ้าไม่พยายามใช้เหตุผลหรือกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมมาควบคุมบังคับไว้ คนก็คล้าย ๆ กับสัตว์โลกชนิดอื่น ๆ แทนที่จะดีกว่าตรงที่คนมีสมองฉลาดกว่า กฎทางศีลธรรมจึงเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจของมนุษย์พ้นจากสภาพอย่างนั้น ถ้าเขี้ยวยอมทำตามข้อเสนอของคำ คนอย่างแค่ง (ซึ่งเราเชื่อว่ามีอยู่มาก) จะหันหน้าไปพึ่งใคร ความยุติธรรม² คำมั่นสัญญา จะไม่มีความหมายอะไรมากไปกว่า "อะไร ๆ ก็เพื่อความสุข" ผู้ที่แข็งแรงกว่า มีอำนาจมากกว่าก็จะข่มเหงผู้อื่นหรือทำเพื่อความสุจริตใจของคนเท่านั้น เสียงร้องขอความช่วยเหลือและความเป็นธรรมของผู้ยากไร้ คำตักเตือนก็ต่างอะไรกับเสียงนกกาที่ร้องหาเหยื่อที่มองไม่เห็น สังคมมนุษย์ย่อมมีสภาพเป็นกลียุคอย่างไม่ต้องสงสัย แต่คนอย่าง เขี้ยวยังกระหน่ำอยู่ในสภาพเหล่านั้นอยู่บ้าง จึงทำให้เราแน่ใจได้ว่ากฎทางศีลธรรมใด ๆ ยังคงมีความศักดิ์สิทธิ์ของมันอยู่ เพื่อเป็นหลักค้ำสังคมไม่ให้ทรุดโทรมเน่าเปะจนเกินไป

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดในข้อนี้รอคือการแสดงให้เราเห็นว่าในขณะที่สุขนิยมบอกว่า ความสุขเป็นสิ่งที่ดีที่สุดแล้วควรแสวงหา รอกลับเห็นว่าความสุขเป็นเพียงผลพลอยได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ซึ่งเป็นกฎทางศีลธรรมเท่านั้น คุณค่าของการกระทำซึ่งคือความสุขในสายตาของสุขนิยม เป็นจุดศูนย์กลางของการกระทำทั้งปวง กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมหรือการกระทำใดพอจะเรียกว่าถูกต้องหรือมีความดีอยู่บ้าง สิ่ง

1. Ross, Foundations of Ethics, pp. 105, 110.

² ความยุติธรรมของรอสหมายถึงการที่ทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงแต่ละอย่างให้สำเร็จไปตามเงื่อนไขที่หน้าที่แต่ละชนิดระบุไว้

เหล่านั้นก็ต้องเป็นไปเพื่อสนองหลักความสุขดังกล่าวเท่านั้น แต่รอดบอกว่าโดยตัวของกฎทางศีลธรรมใด ๆ เป็นสิ่งที่มีค่าในตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์หรือผลลัพธ์จากการกระทำใด ๆ ทั้งสิ้น การกระทำตามกฎทางศีลธรรมไม่จำเป็นต้องได้รับความสุขอย่างที่สุขนิยมเห็นว่าต้องเป็นเช่นนั้น เพราะเหตุว่าค่าที่ถูกต้องในธรรมชาติของรอดไม่ได้มีความหมายเท่ากับความสุข แต่อย่างไรก็ตามเท่าที่กล่าวมานี้ทั้งหมดเป็นความเห็นของสุขนิยมและรอดในปัญหาอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและควรกระทำ ซึ่งเป็นปัญหากว้างขวางไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับสุขนิยมอย่างเดียวเท่านั้น ประโยชน์นิยมที่ได้เอาความคิดนี้ไปสร้างหลักการของคนก็ต้องมีส่วนในปัญหานี้ด้วย ซึ่งก็คง เช่นเดียวกับที่รอดได้พิจารณาสุขนิยม เราจะได้ศึกษาความคิดของรอดในส่วนที่เกี่ยวกับประโยชน์นิยมต่อไป

3. ธรรมชาติของประโยชน์นิยมและหลักมสุข

ในข้อ 1. เราได้พูดกันไปแล้วเกี่ยวกับธรรมชาติของสุขนิยมซึ่งถือว่าผลดีของการกระทำคือความสุข เป็นสิ่งที่ดีที่สุด กฎทางศีลธรรมหรือการกระทำใด ๆ จะเรียกว่าถูกต้องหรือดี สิ่งเหล่านั้นจะต้องมีลักษณะเป็นไปเพื่อหลักความสุขนั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นธรรมชาติของคนแต่ละคนโดยทั่วไปซึ่งถือว่าความสุขคือสิ่งประเสริฐที่สุดสำหรับมนุษย์ และต่อไปนี้จะพูดถึง เมื่อคนเราอยู่ร่วมกับคนอื่น เราจะปฏิบัติตนอย่างไรให้สอดคล้องกับหลักสุขนิยมนั้น คือเราจะเอาอะไรมาเป็นมาตรฐานวัดว่าความสุขของใครเป็นความสุขที่ดีที่สุด หรือความสุขควรจะเป็นของใครบ้าง

ตามหลักของประโยชน์นิยมการกระทำทุกอย่างของมนุษย์มุ่งหวังผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจากการกระทำเสมอ และผลลัพธ์ที่ดีนั้นย่อมได้แก่ความสุข ความพึงพอใจในรูปแบบต่าง ๆ กัน พร้อมกับพยายามหลีกเลี่ยงจากผลลัพธ์ตรงข้ามคือความทุกข์เข็ญต่าง ๆ เพราะประโยชน์นิยมถือว่า ความสุขเป็นยอดปรารถนาของมนุษย์ ทุกคนมุ่งหวังและแสวงหาแต่ความสุข และความสุขเท่านั้น กิจกรรมของมนุษย์ย่อมถือเอาความสุขเป็นปทัฏฐาน การกระทำใดหรือหลักการใดก่อให้เกิดความสุขในทางปฏิบัติได้ การกระทำนั้นเป็นกิจกรรมที่ถูกต้อง และควรนำไปปฏิบัติ แต่ถ้ากิจกรรมหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ กลับนำมาซึ่งผลตรงข้ามกับความสุขคือความทุกข์ กิจกรรมนั้นก็จะได้ชื่อว่า ผิด มิสล์เขียนถึง

ลักษณะหลักประโยชน์นิยมว่า "ลัทธิซึ่งยอมรับ "ประโยชน์" หรือ "หลักความสุข" เป็นรากฐานของศีลธรรมถือว่าความถูกต้องของการกระทำขึ้นอยู่กับแนวโน้มที่การกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความสุข, และผิดขึ้นอยู่กับแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดสิ่งที่สวนทางกับความสุข¹

ดังนั้นชาวประโยชน์นิยมจึงเชื่อว่าความสุขและความถูกต้องเป็นเรื่องเดียวกัน และความทุกข์ก็เป็นเรื่องเดียวกันกับความผิดด้วย เพราะหลักของประโยชน์นิยมยึดถือลัทธิสุขนิยมเป็นพื้นฐานตัดสินการกระทำของมนุษย์เช่นเดียวกัน จะต่างกันก็เพียงแต่หลักของสุขนิยมเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่ประโยชน์นิยมอ้างถึงความสุข-ทุกข์ของคนเป็นส่วนใหญ่ของสังคม แต่พื้นฐานที่ร่วมกันคือเห็นว่าความสุขเป็นสิ่งประเสริฐที่สุดสำหรับมนุษย์ เมื่อความสุขเป็นสิ่งที่ดีที่สุด การกระทำใดที่พามนุษย์ไปสู่ความสุข การกระทำนั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็นการกระทำที่ดีหรือถูกต้องแต่ถาตรงข้ามก็ผิด มีว่บอว่าการกระทำอย่างหนึ่งจะได้ชื่อว่าถูกต้องก็เพราะเป็นการกระทำที่นำมาซึ่งสิ่งที่ดีคือความสุขที่มีอยู่ในโลกมากกว่าการกระทำอื่นใดในขณะนั้น² แกละ ยอมให้ตัดสินคุณค่าที่ของตน เพราะเขาเล็งเห็นแล้วว่าถนนสายนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากแก่ชุมชนที่เขา

¹John S. Mill, "Utilitarianism." in Approaches to Ethics, p. 347.

The creed which accepts as the foundation of morals "utility" or the "greatest happiness principle" holds that actions are right in proportion as they tend to promote happiness, wrong as they tend to produce the reverse of happiness.

²George E. Moore, Principia Ethica, 7th ed.

(Cambridge : University Printing House, 1968), p. 148.

อาศัยอยู่ แม้ที่ดินของเขาจะเสียความสวยงามและราคาไปบ้าง แต่เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการ เสีย เช่นนั้น แกละคิดว่าเขาควรที่จะเลือกเอาการกระทำประการแรก การตัดสินใจของแกละ เช่นนี้เป็นการกระทำที่ต้องตามหลักของมธุซ เพราะเขายอมเสียผลประโยชน์ส่วนน้อยเพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ และแน่นอนแกละและลูกหลานของเขา ก็พลอยได้รับผลแห่งการ เสียลดครั้งนี้ด้วย เพราะแกละก็เป็นสมาชิกหน่วยหนึ่งของชุมชนแห่งนั้นซึ่งได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันในการใช้สอยถนนสายนั้น

ตามหลักมธุซสิ่งที่เราจำต้องให้ความสนใจก็คือจะทำอย่างไรจึงจะทำให้คนทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ได้รับความสุขมากที่สุด ซึ่งเป็นความคิดที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างสุขนิยมและประโยชน์นิยม แน่จนเราไม่อาจใช้มาตรฐานส่วนตัวตัดสินความถูกต้องของการกระทำของเราได้เสมอไปเมื่ออยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ เราจะวางตัวหรือทำอะไรช่วยในการตัดสินใจทำกิจกรรม แน่ชัดมากกว่าผลประโยชน์ของสังคมก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เราใช้พิจารณาปัญหาศีลธรรมต่าง ๆ ว่าเป็นไปได้แค่ไหน กล่าวคือสังคมก็เปรียบได้กับร่างกายซึ่งประกอบไปด้วยแขนขาอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งเทียบได้กับบุคคลต่าง ๆ ดังนั้นถ้าเราจะถามว่าประโยชน์ของสังคมคืออะไร คำตอบของเราก็คือ ผลรวมของการกระทำต่าง ๆ ที่สมาชิกอันประกอบเป็นสังคมพึงมีทั้งนั่นเอง¹ ดังนั้นหากเราจะอธิบายความคิดนี้ในเชิงอุปมัยก็ได้ว่า หากอวัยวะต่าง ๆ ทำในสิ่งที่มีผลดีต่อร่างกาย และมีอยู่เพื่อความ สุขของร่างกาย ทำให้ร่างกายได้รับความสุข อวัยวะต่าง ๆ ก็จะได้รับผลนั้นด้วย เพราะร่างกายคืออวัยวะ และอวัยวะก็คือร่างกาย สังคมก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เพราะบุคคลต่าง ๆ มีอยู่เพื่อส่วนรวมคือสังคมหรือเพราะเรามีความสุขของสังคมเป็นจุดหมายรวม ดังนั้นเราจะเห็นว่าความสัมพันธ์ของบุคคลต่อบุคคลหรือบุคคลต่อสังคมเป็นเรื่องที่เราไม่อาจแยกออกจากกันได้ พุคให้ชัดเจนก็คือมันเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะความสัมพันธ์ของ 2 อย่างนี้มีพื้นฐานทางสุขนิยมเช่นเดียวกัน

1. George E. Moore, Principia Ethica, 7th ed. (Cambridge University Printing House, 1968), p.148.

2. Jeremy Bentham, "An Introduction to the Principles of Morals and Legislation," in Approaches to Ethics, p. 308.

เราจะพิจารณาตัวอย่างของ เขียวนายความ ซึ่งเคยกล่าวถึงในหัวข้อ
 หน้าที่ของความซื่อสัตย์คือการรักษาสัญญาอีกครั้ง โดยสมมุติคุณลักษณะให้เปลี่ยนแปลง
 ไปบ้าง จากตัวอย่างที่เห็นนั้น เขียวยอมรับว่าจะฟ้องร้องคำให้กับแดงที่มาขอ
 โดยแดงอ้างว่าคำพยายามขับไล่เขาออกจากที่อยู่ที่เป็นที่ดินรกร้าง ซึ่งคำอ้างว่า
 เป็นของตนโดยไม่ให้ความเป็นธรรมแก่แดง เช่นไม่ให้คาร์ร็อดลอนและใช้อำนาจเป็น
 ธรรม แต่คำบอกว่าเหตุที่เขาไม่ขับไล่แดงก็เพราะสงสารจึงให้อยู่ไปเรื่อยโดยไม่เก็บ
 ค่าเช่าหรือแสดงว่าเป็นเจ้าของ ซึ่งถ้าคำจะทำเช่นนั้นก็ได้โดยปิดล้อมที่บริเวณรอบ ๆ
 ที่ดินแปลงนั้นซึ่งก็เป็นของคำทั้งหมด แต่คำก็ไม่อยากทำเช่นนั้นเพราะเป็นการทารุณ
 กันมากไป เราอาจสมมุติต่อไปอีกว่าเมื่อกันเคื่อนี้เอง คาง กำนันมาขอร้องให้คำ
 ยอมเห็นแก่ประโยชน์สุขของเด็ก ๆ ในตำบลนั้นที่ไม่มีสนามเล่น จึงจะเอาที่ดินแปลง
 ที่เป็นความกันอยู่นี้ไปสร้างสนามเล่นดังกล่าว แต่ก็คิดซัดอยู่ที่แดงได้ไปขอร้องให้เขียว
 เรียกที่ดินและคาร์ร็อดลอนจากผู้ขับไล่ซึ่งเขียวก็รับปากเรียบรอยแล้ว ถ้าเขียวเป็นนัก
 ประโยชน์นิยมเมื่อได้ข้อมูลใหม่มาพิจารณาตัดสินว่าเขาควรจะช่วยแดงว่าความหรือไม่
 เขียวควรจะต้องบอกเลิกสัญญาที่ได้ทำไว้กับแดง เหตุผลก็เพราะเขาเห็นว่าประโยชน์
 ที่ได้รับจากที่ดินแปลงนั้นถ้าเอาไปสร้างสนามเด็กเล่นให้ลูกหลานในตำบลนั้นใช้เป็นที่
 พักผ่อนมันมีประโยชน์มากกว่า การที่แดงจะเอาไปเป็นของของตน (แม้ประเด็นคาร์ร็
 อดลอนจะไม่มีปัญหาอะไร แต่การอ้างเอาที่ดินของแดงยังเป็นปัญหาที่น่าสนใจอยู่) แต่
 อย่างไรก็ตามเขียวควรจะต้องเลือกเอาการให้ความร่วมมือกับชาวตำบลนั้น โดยยกฟ้อง
 คำเพื่อประโยชน์สุขที่จะตามมาอย่างมากถ้าเทียบกับประโยชน์ที่แดงจะได้รับจากที่ดิน
 แปลงเดียวกัน และการกระทำทุกประการของเขียวก็อยู่ดุลพินิจของเขาแต่เพียงคนเดียว
 คือไม่ว่าเขาจะเลือกเอาการฟ้องร้องคำต่อไปก็หรือจะเล็งถึงประโยชน์ของมหาชนก็ดี
 ผลประโยชน์หรือเงื่อนไขของคำไม่ว่าจะมีอิทธิพลในการร่วมการพิจารณาตัดสินใจของ
 เขาแต่อย่างไรทั้งสิ้น

ถ้าเขียวเลือกเอาการ เลิกฟ้องร้องคำโดยเหตุผลที่ว่าเขาได้เล็งเห็นถึง
 ประโยชน์สุขของชนหมู่ใหญ่ เขียวก็จะได้ชื่อว่าเป็นนักประโยชน์นิยมที่ดี เพราะไม่เพียง

แต่บุตรหลานของคนในตำบลนั้นจะได้รับประโยชน์จากสนามนั้น ลูกหลานของเขาทั้งหลาย
ได้ประโยชน์ไคควาย ซึ่งการกระทำของเขียวอย่างนี้อาจมีผู้ถามว่าประโยชน์นิยมสอน
ให้คนมองข้ามความสัมพันธ์ของแต่ละคนโดยให้ไปยึดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อ
สังคมแทน ประโยชน์นิยมคงไม่ตอบปัญหานี้โดยตรง แต่บอกว่า ความสุขหรือสภาพ
ที่ตรงข้ามคือความทุกข์จะต้องเป็นของคนส่วนใหญ่ของสังคมเท่านั้น ไม่ใช่มองเฉพาะ
ความสุข-ทุกข์ของปัจเจกบุคคล ประโยชน์นิยมสอนว่าสิ่งที่เราควรกระทำดังสิ่งนั้น
ต้องเป็นสิ่งที่ดีให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนเป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งหลักการนี้เรียกว่า
"หลักมหัสข" (The Greatest Happiness Principle) แต่ขอสังเกตของ
การเข้าใจหลักการนี้ก็คือ ประโยชน์นิยมแนะนำให้เรามองความสุขของมหาชนเป็น
หลัก แต่ก็ไม่ได้ปล่อยละไม่สนใจกับความสุขของตนเอง เพราะตนเองก็มีฐานะ
เหมือนกับคนอื่นในการแสวงหาและได้รับความสุข คือเวลาตัดสินใจว่าการกระทำใดเป็น
การกระทำที่นำมาซึ่งความสุข เราจะต้องคิดว่าความสุขนั้นเป็นทั้งของตนเองและของ
ผู้อื่นด้วย (ด้านของความทุกข์ ก็เช่นเดียวกัน) ไม่ใช่แยกตัวเองออกจากคนอื่น หรือ
ยกฐานะของตนให้สูงกว่าคนโดยทั่ว ๆ ไป เพราะใคร ๆ ก็ต้องการความสุขและการ
กระทำใด ๆ ก็เพื่อความสุขหลักนี้จากความทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้น มีลล์เขียนไว้ว่า

ตามหลัก มหัสข... จุดสุดท้าย (ของการกระทำ), ซึ่งเกี่ยวกับหรือเพื่อวัตถุประสงค์
ประสงค์ในสิ่งทีน่าพึงปรารถนาทั้งที่เป็นของเราเองหรือคนอื่น ๆ ก็คือการคง
อยู่ของการหลักนี้จากความทุกข์เชิงทั้งปวงให้ไกลที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้,
และในขณะที่เดียวกันก็พยายามไกลชิดกับความสุขต่าง ๆ ใหม่มากที่สุด¹

ซึ่งเขียวในตัวอย่างนี้ถ้าเขาเลือกตัดสินใจทำตามมติของชาวประโยชน์นิยม
การกระทำของเขาที่จะได้ชื่อว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง เพราะเขาไม่ได้เป็นผู้เห็น
แก่ประโยชน์สุขของตนเองฝ่ายเดียวเช่นกับแดง แต่เขาเห็นว่าความสุขของชนส่วน
ใหญ่เป็นสิ่งที่น่าจะให้มีความสำคัญเป็นอย่างมากเมื่อเราอยู่ร่วมกันในสังคม

1. John S. Mill, "Utilitarianism." in Approaches to Ethics, p. 349.

กฎทางศีลธรรมมีไว้เพื่อประโยชน์สุข

เรื่องของกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมในพระคัมภีร์ของประโยชน์นิยมก็เช่นเดียวกับ
 สุนิยมนิยมมีไว้เพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่เป็นไปเพื่อความสุขของคนเท่านั้น โดยตัวของ
 กฎเองแล้วไม่มีคุณค่า คุณค่าของกฎหรือความดีของกฎถ้าจะมีก็เพราะ ถ้าเราทำตามกฎ
 ทางศีลธรรมดังกล่าวแล้วจะทำให้เรามีความสุขมากกว่าความทุกข์เท่านั้น แต่ความคิด
 เรื่องกฎทางศีลธรรมของประโยชน์นิยมก็แตกต่างจากพระคัมภีร์เรื่องนี้ของสุนิยมนิยมในแง่ที่
 ความคิดแรกเป็น เรื่องที่ข้องผูกพันกับความสุขของชนส่วนใหญ่เท่านั้น แนนอนคุณค่าของ
 กฎศีลธรรมในความคิดทั้ง 2 ขอมไม่แน่นอน ถ้ากฎทางศีลธรรมหนึ่งเช่น "จงพูดสัตย์"
 ก่อให้เกิดความสุขแก่สังคมมากกว่าการพูดเท็จ การพูดเท็จก็จะได้อธิษฐานว่าผิด แต่ถ้าเรา
 พูดความจริงไปแล้วจะก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมครั้งใหญ่แก่สมาชิกของสังคมเป็นจำนวน
 มาก การพูดเท็จของเราก็คงจะได้อธิษฐานว่าถูก คือเราต้องมองตรงไปข้างหน้าว่ากฎ
 ทางศีลธรรมหรือการกระทำใดจะก่อประโยชน์สุขให้แก่มหาชนได้บ้าง เราก็คงจะเลือก
 เอาการกระทำนั้นไปเป็นหน้าที่ของเรา ซึ่งแต่ละเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมตามความ
 เป็นจริงของสังคมแต่ละสังคมไม่แน่นอน ฉะนั้นมาตรฐานหรือเครื่องมือตัดสินการกระทำ
 จึงต้องคลอบตามวัตถุประสงค์ของชุมชนแต่ละสังคมโดยปริยาย ถ้ากฎระเบียบใดไม่
 เป็นไปเพื่อหลักมสุข กฎเกณฑ์นั้น ๆ ก็ควรยกเลิกเสีย การคุมกำเนิดแต่ก่อนได้มีนัก
 ศีลธรรมและคนทั่วไปพากันคัดค้านและโจมตีว่าเป็นการกระทำที่เป็นบาป แต่ปัจจุบัน
 เป็นสิ่งที่เกือบทุกคนต่างยอมรับ และนำไปปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย เพราะคนกำลังล้ม
 เหลือเกินความจำเป็นและจะอดตาย การคิดว่าเป็นบาปก็ต้องยกเลิกไป เนื่องจาก
 สังคมไม่อาจแบกรับภาระการเลี้ยงดูไว้ได้ และสภาพของการกระทำตามกฎและผิดกฎ
 เช่นนี้มียุคมากมายซึ่งพร้อมจะได้รับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่นเดียวกับกฎทาง
 วิทยาศาสตร์ที่ต้องเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ กฎทางศีลธรรมก็เช่นเดียวกันก็ต้อง
 การการเปลี่ยนแปลงเพื่อคลอบตามหลักมสุขเสมอ เบนซ์มีพูดไว้ว่า

...ไม่มีมาตรฐานของความถูกต้องและความผิดที่แตกต่างกันมากมายเท่ากับจำนวนของมนุษย์และแมแต่จะเป็นมาตรฐานของคนคนเดียว, สิ่ง ๆ เดียวกันซึ่งถูกต้องในวันนี้, ก็อาจ (โดยไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของมันแมแต่เพียง) จะผิดในวันรุ่งขึ้น? และโดยทำนองเดียวกัน สิ่ง ๆ เดียวกันก็จะถูกและผิดในสถานที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกัน? และ... เมื่อคน 2 คนพูดว่า, "ข้าพเจ้าชอบสิ่งนี้" และ "ข้าพเจ้าไม่ชอบสิ่งนี้" เขาทั้ง 2 มีอะไรจะพูดมากไปกว่านี้อีกเล่า?

จากคำพูดนี้ของเบนซัมโคแสดงอย่างเด่นชัดแล้วถึงความเปลี่ยนแปลงของกฎที่เป็นไปเพื่อความสุข คือการกระทำต้องเป็นเครื่องกำหนดหรือเอาหลักการใด ๆ (ทางศีลธรรม) ไปใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขจำนวนและคุณภาพที่ดีที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมองกฎเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความสุขทั้งของสุขนิยม และประโยชน์นิยมมีความเห็นที่เหมือนกัน ต่างกันก็แต่กฎทางศีลธรรมในทรรศนะของสุขนิยมไม่ได้เน้นความสุขของมหาชนแต่ประโยชน์นิยมเห็นความสำคัญของความเป็นมหาชนอย่างมาก อีกประการหนึ่งที่ทั้งชาวสุขนิยมและประโยชน์นิยมเห็นความสำคัญของความเป็นมหาชนอย่างมาก อีกประการหนึ่งที่ทั้งชาวสุขนิยมและประโยชน์นิยมเห็นพ้องต้องกันก็คือ ความสุขเท่านั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดสำหรับมนุษย์ แต่สำหรับประโยชน์นิยมต้องเป็นความสุขของคนส่วนใหญ่เท่านั้น การกระทำใดที่เป็นไปตามหลักการนี้การกระทำนั้น หรือกฎทางศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรกระทำ

Jeremy Bentham, "An Introduction to the Principles of morals and Legislation," in Approaches to Ethics, pp. 309 - 310.

-----There are not as many different standards of right and wrong as there are men? and whether even to the same man, the same thing which is right to-day, may not (without the least change in its nature) be wrong to-morrow? and whether the same thing is not right and wrong in the same place at the same time? and.....when two men have said, "I like this," and "I don't like it," They can have anything more to say?

แต่อย่างไรก็ตามความคิดของประโยชน์นิยมก็ประสบกับการโต้แย้งจากรอสเซน เกี่ยวกับการที่สุขนิยมประสบมา กล่าวคือประการแรก การที่ประโยชน์นิยมบอกว่าการกระทำใด ๆ หรือกฎทางศีลธรรมใดจะใดก็ชื่อว่าดีหรือถูกต้องก็เพราะมันเป็นไปเพื่อความ สุขของมหาชนเท่านั้น คำพูดนี้ก็แสดงว่า ประโยชน์นิยมมองไม่เห็นหรือไม่ให้ความสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลมากเท่ากับหลักมหัสข ซึ่งรอสเซนไม่เห็นพ้องควย ประการที่สอง ในทำนองเดียวกับทรรณะของสุขนิยมในเรื่องกฎทางศีลธรรมรอสเซนบอกว่า การให้ความสำคัญของกฎเหล่านั้น เพียงแค่เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความสุขให้กับคนส่วนใหญ่เป็นการลดค่าของกฎทางศีลธรรมลงไป ความ เป็นกฎของคงมีความสูงส่งอยู่ตลอดเวลา และรอสเซนเชื่อว่ากฎเป็นกฎมันเป็นผู้กำหนด การกระทำของเราใด ซึ่งประเด็นโต้แย้งของรอสเซนทั้ง 2 ประการนี้เกี่ยวกับประโยชน์นิยม เราจะได้ศึกษากันต่อไปในข้อ 4 ของบทเดียวกันนี้

4. ทรรณะของรอสเซนที่มีต่อประโยชน์นิยม

จากการพิจารณาหลักมหัสขของประโยชน์นิยมที่แล้วมา จะเห็นว่า การกระทำที่เรียกว่าดีหรือถูกต้องก็คือการกระทำที่ทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่มหาชน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลไม่มีความสำคัญมาก เท่ากับความสุขของประชาชนส่วนใหญ่ พันธะใด ๆ ของบุคคลต่อบุคคลก็เป็นไปในลักษณะคล้อยตามหลักการนี้เท่านั้น แต่รอสเซนบอกว่าความคิดเช่นนั้นของประโยชน์นิยมไม่ถูกต้อง เพราะเหตุว่าพันธะของบุคคลต่อบุคคลที่เกิดจากการทำหน้าที่หรือปฏิบัติตามกฎทางศีลธรรมเป็นสิ่งสำคัญและต้องมีอยู่ เราจะมองข้ามไปไม่ได้ มันเป็นพื้นฐานของศีลธรรมที่คนแต่ละคนพึงปฏิบัติต่อกัน ลูกหนี้และเจ้าหนี้ พ่อแม่และบุตรภรรยาและสามี ความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อกันขึ้นใหม่ ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง อันจะทำให้สังคมส่วนรวมมีระบบระเบียบที่สมเหตุสมผล ไม่ใช่หลักการที่อ้างว่า "อะไร ๆ ก็เพื่อผลประโยชน์ของมหาชน" จึงจะเป็นหลักการที่คืออย่างที่ประโยชน์นิยมอ้างอยู่เสมอ โดยไม่เห็นว่าที่จริงแล้วความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลฐานะต่าง ๆ ในสังคมเป็นสิ่ง ที่สำคัญและจำเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้กฎทางศีลธรรมเป็นกฎที่สังคนนำไปปฏิบัติ

เพื่อความถูกต้องและสมควรซึ่งรอสังเกตได้เขียนไว้อย่างชัดเจนว่า

ความจริงทฤษฎีของประโยชน์นิยมแบบอคมุกติ, . . . ดูเหมือนจะมองความสัมพันธ์ของเราที่มีอยู่ต่อนอนคนเขินเกินไป, อันที่จริงคงพูดว่าความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญด้านศีลธรรมเพียงอย่างเดียวที่เพื่อนบ้านของชาวฟูเจามีต่อชาวฟูเจาก็คือความสัมพันธ์ของจากร เป็นผู้ที่ได้รับการ เกอกลงจากชาวฟูเจาซึ่งพวกเขายังคงยึดถือความสัมพันธ์ที่มีต่อชาวฟูเจาไว้ และความสัมพันธ์ก็มีความสำคัญด้านศีลธรรมด้วย แต่ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็อาจมีความสัมพันธ์กับชาวฟูเจาในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ยอมรับสัญญาและผู้ทำสัญญา, เจาหนี่และลูกหนี่, ภรรยาและสามี, บุตรและบิดามารดา, เพื่อนคู่ใจ, คนตูดคน, และอื่น ๆ อีก, ด้วย, และความสัมพันธ์แต่ละชนิดก็อยู่บนฐานของหน้าที่ขั้นต้น ซึ่งแต่ละหน้าที่อาจจะมีบังคับเรามากหรือน้อยก็ยอมแล้วแต่สิ่งแวดล้อมแต่ละกรณีไป¹

1. Ross, The Right and the Good, p. 19.

In fact the theory of 'ideal utilitarianism', if I may for brevity refer so to the theory of Professor Moore, seems to simplify underly our relations to our fellows. It says, in effect, that the only morally significant relation in which my neighbours stand to me is that of being possible beneficiaries by my action. They do stand in this relation to me, and this relation is normally significant. But they may also stand to me in the relation of promisee to promisor, of creditor to debtor, of wife to husband, of child to parent, of friend to friend, of fellow countryman to fellow countryman, and the like; and each of these relations is the foundation of a prima facie duty, which is more or less incumbent on me according to the circumstances of the case.

คำพูดของรอสันบ่งบอกเราว่า เราสามารถนำกฎต่าง ๆ ไปปฏิบัติโดยไม่ได้ถือผลลัพธ์เป็นหลักกำหนด แต่สิ่งที่สำคัญและกำหนดความเป็นกฎหรือทำให้กฎเป็นกฎก็คือความสัมพันธ์ที่บุคคลต่าง ๆ มีอยู่ต่อกัน จากตัวอย่างของเชียวที่เราเคยกล่าวไว้ในข้อ 2 ในประเด็นตัวอย่างของการรักษาสัญญา (หน้าที่ข้อสัตย์) เราจะกล่าวถึงอีกครั้งเพื่อโต้แย้งและแสดงความคิดของรอสันที่มีต่อทฤษฎีเรื่องกฎของประโยชน์นิยม ซึ่งสะท้อนมาจากคำพูดที่เขากล่าวไว้ข้างบน คือ เชียวกับแดงนอกจากจะเป็นเพื่อนบ้านกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อันมีมาแต่เดิม ในทันทีที่เชียวยอมรับปากว่าจะให้ความไว้กับแดงขณะนี้ เชียวและแดงต่างก็มีความสัมพันธ์ใหม่เกิดขึ้นระหว่างกันอีกคนละฐานะ คือ เชียวมีฐานะเป็นนายความซึ่งให้สัญญาว่าจะช่วยแดงว่าความ และแดงซึ่งกลายมาเป็นลูกความของ เชียวและเป็นผู้รับสัญญาร่วมกับ เชียว เชียวจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ใหม่ที่เกิดขึ้นระหว่าง เขาและแดงซึ่งต่างคนต่างก็ต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตามพันธะทางศีลธรรมในระหว่างกันนั้นให้ลุล่วงไปโดยเต็มความสามารถโดยไม่คำนึงถึงอามิสหรือคำชู้ตาง ๆ ของคำซึ่งเป็นเงื่อนไขที่คำเสนอให้เชียว คือ จากการที่เชียวผูกพันอยู่กับการทำตามหน้าที่ซึ่งเกิดจากพันธะใหม่กับแดงนั้น เขาอาจจะต้องประสบกับความเดือดร้อนต่าง ๆ จากการที่เขาไม่ทำตามความประสงค์ของคำก็ได้ หรือในทางตรงข้าม เชียวก็อาจจะมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นถ้าเขาเลือกทำตามใจคำ แต่ไม่ว่าจะเป็นผลอะไรที่คำได้พยายามมอบให้เชียว ก็ไม่อาจทำให้เชียวละเลยต่อหน้าที่อันชอบธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ใหม่ระหว่าง เขาและแดงได้เลย ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎทางศีลธรรมและผลประโยชน์อาจเป็นคนละเรื่องได้แต่กฎและความสัมพันธ์ของบุคคลต่อบุคคลไม่อาจแยกจากกันได้ เราปฏิบัติตามกฎเพราะกฎเป็นกฎ และสิ่งที่ทำให้กฎเป็นกฎต่อไปก็เพราะการปฏิบัติตามเงื่อนไขของแต่ละหน้าที่ที่บุคคลพึงมีและปฏิบัติต่อกัน กฎเป็นที่มาของความสัมพันธ์ของบุคคลและบุคคล และในทำนองเดียวกันความสัมพันธ์นั้นเองที่ทำให้กฎเป็นสิ่งที่มีความหมาย

โดยอุปมาเราอาจพูดได้อีกนัยหนึ่งว่า ลักษณะของหลักการหรือกฎทางศีลธรรมก็เช่นเดียวกับหัวหน้าครอบครัวที่คอยควบคุมและบงการให้กระบวนการความเป็น

อยู่ในกรอบคร่าวๆค่าเนนต่อไปได้ด้วยดี กฎก็มีลักษณะเช่นนั้น กฎช่วยให้การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ค่าเนนต่อไปในคัลดองอันถูกต้องและมีเหตุผลแน่นอน และมีระเบียบซึ่งถ้าหากเราไม่ใช่อีกฎที่เป็นกฎอย่างแท้จริง คือมีลักษณะที่ขึ้นอยู่กับตัวของกฎเอง (Objective) มีสภาพบังคับทั่วไป (Universal) แต่กลับถือเอาผลลัพธ์หรือผลประโยชน์เป็นเกณฑ์มาตรฐานการตัดสินการกระทำของเราจะไม่มีคานาเชื่อถือ เพราะเหตุว่าผลลัพธ์ก็คื ผลประโยชน์ก็คื ล้วนเป็นสิ่งที่มีภาวะสัมพัทธ์ (Relative) สิ่งที่เป็นสิ่งสัมพัทธ์ย่อมไม่อาจใช้กับทุกคนหรือตัดสินการกระทำทุกอย่างได้อย่างเที่ยงตรง ถ้าวันนี้พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออก แต่วันต่อมาพระอาทิตย์ดวงนั้นกลับไปขึ้นทางทิศตรงข้ามคือทิศตะวันตก เราจะบอกได้อย่างไรว่าทิศไหนเป็นทิศตะวันออกหรือทิศไหนเป็นทิศตะวันตก ทิศต่าง ๆ ก็จะเป็นสิ่งไรสาระ กฎทางศีลธรรมก็เป็นเช่นนั้น คือตัดสินการกระทำของเราอย่างแน่นอนตายตัว เป็นสิ่งที่อยู่ใคด้วยตัวเอง ไม่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับสภาวะแวดล้อม หรือเหตุปัจจัยอื่น เช่นผลลัพธ์ต่าง ๆ ของการกระทำเป็นต้น รอสบอกว่

...ยังคงมีความเป็นจริงที่มั่นคงในสถานการณ์ทางศีลธรรมอยู่, และเกิดขึ้นมาจากความจริงที่ว่า สัญญาได้รับการสร้างขึ้นมาอย่างเคียวเท่านั้น, และไม่ไหลมาจากผลลัพธ์ของความสำเร้จของมัน ชาวเขาอาจจะพูดไม่ไกลถึงว่า ความคงอยู่ของลักษณะบังคับซึ่งเกิดขึ้นจากการทำสัญญาเป็นสิ่งที่แน่ชัดเสียจนกระทั่งไม่มีจักรวาลทางศีลธรรมใด ๆ สามารถที่จะคาดคิดไปถึงว่าจะไม่มีสิ่ง ๆ นี้¹

1. Ross, Foundations of Ethics, P. 77.

..... it remains as a solid fact in the moral situation; and it arises solely from the fact that a promise has been made, and not from the consequences of its fulfilment. I would go so far as to say that the existence of an obligation arising from the making of a promise is so axiomatic that no moral universe can be imagined in which it would not exist.

คือเพราะการที่เราได้คำนึงถึงแต่ความเป็นสัญญา (ซึ่งก็คือภาระทางศีลธรรม) ที่ไม่ได้คำนึงถึงผลลัพธ์ของการกระทำซึ่งเป็นสิ่งสัมพัทธ์ จึงทำให้ลักษณะบังคับทางศีลธรรม มีความศักดิ์สิทธิ์ และใช้บังคับได้อย่างเสมอภาค คือใช้ได้กับทุกคน เพราะสิ่ง ๆ นี้เรา ต้องอาศัยการเข้าใจด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ คานท์ นักปรัชญานิยมหัวรุนแรงยังพูดไว้ คล้าย ๆ กับรอส ในแง่ความเป็นสัญญา (หรือภาระทางศีลธรรม) ว่ามันเป็นสิ่ง "บังคับ แห่งศีลธรรม" (Imperative of Morality) คือ

...มีสิ่งบังคับชนิดหนึ่งซึ่ง, (ไม่ใช่อาศัยและถูกกำหนดเงื่อนไขโดยวัตถุประสงค์หนึ่งซึ่งในวิถีการใด ๆ เพื่อการเข้าถึง), ให้ออกคำสั่งแก่วิถีการปฏิบัตินั้นโดยตรง สิ่งบังคับนี้ก็คือ คำสั่งที่ไม่มีเงื่อนไข คำสั่งนี้ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของ การกระทำและผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจากการกระทำ แต่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของการกระทำ และกับหลักการซึ่งสิ่งบังคับนั้นต้องปฏิบัติตาม, และสิ่งที่คืออย่างแท้จริงในการกระทำก็มีอยู่ในกฎทางคานท์จิตใจ, ปล่อยให้ผลลัพธ์เป็นสิ่งทีอาจจะ เป็นไป - และสิ่งบังคับนี้เราอาจเรียกมันว่า สิ่งบังคับแห่งศีลธรรม¹

1. Patrick AE. Hutchings, Kant on Absolute Value, (London: George Allen & Unwin Ltd., 1972), p.242.

-----There is an imperative which, without being based on, and conditioned by, any further purpose to be attained by a certain line of conduct, enjoins this conduct immediately. This imperative is categorical. It is concerned, not with the matter of the action and its presumed results, but with its form and with the principle from which it follows; and what is essentially good in the action consists in the mental disposition, let the consequences be what they may. This imperative may be called the imperative of morality

ดังนั้นเราจึงพูดเป็นเชิงสรุปได้ว่าสำหรับค่านิยมและรสความเป็นกฎทางศีลธรรมเป็นสิ่งสำคัญมันมีอยู่โดยตัวตัวเอง และสามารถกำหนดวิถีทางการกระทำต่าง ๆ ได้ ส่วนผลลัพธ์จากการที่เราดำเนินตามกฎนั้นก็เป็นที่เกิดมาเท่านั้น หรือเป็นเปลือกของการกระทำของเรา กล่าวคือฐานะของผลลัพธ์ก็มีเช่นเดียวกับขนมหวาน สิ่งที่ทำให้คนมีชีวิตอยู่ต่อไปได้อย่างแท้จริง ไม่ใช่ขนมหวาน แต่เป็นข้าวและน้ำ อากาศ เหล่านี้เป็นต้น แม่ว่าจะไม่กินขนมหลังจากกินข้าว คนเราก็ยังสามารถมีชีวิตสืบไปได้ อย่างดี แต่ถาเราไม่มีสิ่งเหล่านั้นภาวะร่างกายของเราก็จะทรุดโทรมลงอย่างรวดเร็ว (แมบางที่อาจพอจะมีชีวิตอยู่ได้ก็ตาม) แต่ถาเรากินข้าวแล้วยังกินขนมหวานอีกก็เชื่อว่าชีวิตของเราจะยืคออกไปอีกก็หาไม่ เพราะขนมไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตเราอย่างแท้จริงซึ่งติดกับข้าวและน้ำหรืออากาศ ลักษณะความเป็นกฎทางศีลธรรมก็เป็นเช่นเดียวกับปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตเหล่านั้น แต่ผลลัพธ์ของการกระทำก็เป็นเช่นขนมหวาน

ยิ่งกว่านั้นรสยังได้เน้นถึงลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของกฎทางศีลธรรม นั่นคือรสซึ่งนอกเหนือไปจากการไม่คำนึงถึงผลลัพธ์ของการกระทำอย่างที่กล่าวไปแล้วข้างบนนั้น ก็คือการทำตามกฎทางศีลธรรมไม่ได้คำนึงถึงอนาคตแต่ให้ความสำคัญแก่อดีต กล่าวคือสายตาของชาวประโยชน์นิยมก็คล้ายกับสายตาของนักการค้า ต้องมองดูว่าเมื่อลงทุนวันนี้แล้ววันต่อไปจะได้ผลกำไรหรือไม่เท่าไร คู่กับการลงทุนลงแรงหรือไม่ คือให้ความสำคัญกับผลโคผลเสียจากการกระทำหน้าที (ซึ่งก็คือการลงทุนในทรัพย์สินของชาวประโยชน์นิยม) ในขณะที่เราประสบกับโจรที่ถูกตำรวจไล่ยิงบาดเจ็บสาหัส โจรคนนี้เป็นผู้ร้ายใจอำมหิตมาก หากคนมาแลวนับไม่ถวนเพราะมีนิสัยชอบหากิน เราจะยังรักษาชีวิตเขาไว้หรือไม่ หรือจะปล่อยให้เขาชคไชกรรมโดยไม่ให้ความช่วยเหลือแต่อย่างไร เพราะถาขึ้นปล่อยเอาไว้โจรรายนี้ก็ต้องเช่นหากินอีกต่อไป สมมุติว่าเราเป็นหมอเราจะกระทำตามหลักของประโยชน์นิยมคือปล่อยให้เขาตายไปโดยไม่ทำการรักษาหรือรักษาด้วยความไม่เต็มใจ ซึ่งโอกาสที่เขารอดก็มีน้อยไปโดยปริยาย หรือว่าทำหน้าที่ของหมอดคไปตามปกติ แนนอนประโยชน์นิยมมีแนวโน้มที่จะทำประการแรกมากกว่า เพราะนั่นมันหมายถึงความสงบสุขของสังคมส่วนรวม

มันเป็นการกระทำที่คุ้มค่าเมื่อเทียบคุณค่า得失แล้วระหว่างการปล่อยให้โจรนั้นมีชีวิตอยู่เพื่อมาฆ่าประชาชน กับการปล่อยให้ตายไป (ซึ่งเราอาจให้ตายอย่างสงบก็ได้) แต่นักพหุนิยมการทำตามภาระหน้าที่หรือกฎทางศีลธรรมสักอย่าง เช่นกรณีของการเป็นหมอที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาของหมอ หรือการที่เราได้ยอมรับภาระผูกพันไว้กับใครคนใดคนหนึ่ง เช่นจากการทำสัญญาต่อกัน ซึ่งเป็นการสร้างพันธะในระหว่างกันและกัน และลักษณะที่แสดงการผูกพันเช่นนี้ก็เป็นเงื่อนไขที่พอเพียงแก่การที่ทำให้เรา (หรือใคร ๆ) ต้องมีหน้าที่ต่อกัน คือปฏิบัติไปตามภาระผูกพันที่มีต่อกันตามหน้าที่ของการรักษาสัญญา (ถาพานที่นั่นคือการทำสัญญา) โดยไม่ใดเกิดจากการมองคว้าเมื่อเขาได้ปฏิบัติตามสัญญานั้นแล้วผลดีหรือผลเสียจะเกิดตามมาหรือไม่ (กรณีของหมอก็เช่น เคี้ยวหมอ จะรักษาคณไซ้ไปตามหน้าที่โดยไม่คำนึงว่าคนไซ้ที่ว่าเป็นโจรนั้นเมื่อหายแล้วจะมาฆ่าใครอีกหรือไม่ เพราะมันไม่เกี่ยวกับหน้าที่การช่วยชีวิตของตน) เพราะนั่นเป็นสิ่งที่ออกจะเกินความจำเป็นที่เราจะมัวไปคำนึงถึงยิ่งไปกว่าการปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่เราร่วมกันสร้างขึ้นมาแต่เดิมหรือเบื้องต้น เชื่อว่าเป็นตัวอย่างที่ยืนยันความคืบนี้ได้และรอสงสัยว่าไว้อีกควยว่า

... เพราะข้าพเจ้าคิดว่า เป็นธรรมดาที่ความคิดที่เป็นรูปแบบของเรา เราได้พิจารณาว่าความจริงที่เราได้ทำสัญญาซึ่งในตัวเองก็เป็นภาระเพียงพอที่จะสร้างหน้าที่ในการรักษามันไว้, ความสำนึกในหน้าที่นั้น วางอยู่บนความทรงจำในอดีต ไม่ใช่วางอยู่บนการคิดถึงผลลัพธ์ในความสำเร็จของสัญญาในอนาคต¹

1. Ross, The Right and the Good, P. 37.

It is plain, I think, that in our normal thought we consider that the fact that we have made a promise is in itself sufficient to create a duty of keeping it, the sense of duty resting on remembrance of the past promise and not on thoughts of the future consequences of its fulfilment.

จากตัวอย่างของ เชียว ในข้อ 2 ที่ช่วยให้ความไว้กับแคง เชียวไม่ได้มองว่า ผลจากการที่เขาไม่ยอมรับเงื่อนไขขอเสนอของคำแล้ว ผลจะออกมาอย่างไร คือไม่ว่า เชียวจะบอกเลิกสัญญาช่วยเหลือแคง เพราะว่าผลประโยชน์จากการที่เขาได้รับจากคำ หรือความทุกข์ที่อาจจะตามมาเช่นกันหากไม่ปฏิบัติตามที่คำขอร้อง สิ่งที่เขาให้ความสำคัญและคำนึงถึงอยู่เสมอคือความศักดิ์สิทธิ์และสัจจวาจาที่เขาได้ให้ไว้กับแคงเท่านั้นเอง เพราะเขาคิดว่าคนเราต้องให้ความไว้นั้นเชื่อใจในกันและกัน ฟังปฏิบัติต่อกันตามภาระที่ให้ไว้ต่อกันอย่างเคร่งครัด ซึ่งรอสเห็นว่าสิ่งนี้เป็นเหตุผลที่ช่วยคงสภาพของสังคมให้คงอยู่ได้ในรูปลักษณะที่ถูกต้องและชอบธรรมอย่างแท้จริง คือรอสต้องการเน้นให้เราเห็นว่าการทำตามกฎหมายศีลธรรมที่เราได้สร้างร่วมกับคนอื่น ๆ (เช่นการรักษาสัญญาะหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้เป็นต้น) ซึ่งเป็นการกระทำที่ให้ความสำคัญกับคำมั่นสัญญาที่ใคร่เคยทำต่อกันไว้ มันเป็นการรำลึกถึงความสัมพันธ์จากอดีต คือเราได้มอญยอนไปว่าเราได้เคยตกลงทำ "สัญญา" ไว้กับใครคนใดคนหนึ่ง และคนมีศีลธรรมก็ควรจรรยาตนควรจะทำตนอย่างไรให้เป็นไปตาม "สัจจะ" หรือพันธะทางศีลธรรมนั้น ๆ

ดังนั้นในข้อนี้รอสจึงได้ปฏิเสธทรรศนะของประโยชน์นิยมที่ให้ความสำคัญแค่ความสุขของมหาชนโดยมองข้ามความสำคัญของพันธะระหว่างบุคคลที่มีอยู่ต่อกัน ซึ่งความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อกันนี้เกิดจากการปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมายศีลธรรม ซึ่งประโยชน์นิยมมองว่าเป็นเพียงเครื่องมือของการสนองหลักมสุขเท่านั้น แตรอสก็โต้แย้งไว้ดีกว่ากฎหมายศีลธรรมไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหาความสุขดังเช่นที่ประโยชน์นิยมเข้าใจ แต่เป็นสิ่งที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง สามารถกำหนดควิธีทางให้กับการกระทำของเราได้

เราจึงสรุปได้ว่าความคิดของรอสทั้งหมดในบทนี้คือการไม่เห็นด้วยกับหลักการของสุขนิยมและประโยชน์นิยม ในข้อที่วบบางครั้งเรากระทำกิจกรรมหนึ่ง ๆ ไม่ใช่เพราะเราต้องการบรรลุถึงความสุขหรือผลลัพธ์ที่ดีของการกระทำ แต่เราให้ความสำคัญแก่การทำตามหน้าที่ทางศีลธรรมซึ่งในตัวของมันเองมีความหมายพิเศษให้เราต้องยึดถือปฏิบัติไปตามเงื่อนไขขอแต่ละภาระทางศีลธรรมนั้น ๆ ซึ่งรอสก็ได้เสนอหน้าที่โดย

ตรงขึ้นมาเป็นเครื่องมือโต้แย้ง ส่วนหน้าที่โดยอ้อมคือการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
 เป็นคน เป็นหน้าที่หรือหลักการที่รอคอยให้บุคคลอยุ่ตามหลักพื้นฐานของสุณนิยม ส่วนข้อที่
 รอคอยไม่เห็นด้วยกับประโยชน์นิยมก็คือ การที่ประโยชน์นิยมมองข้ามความสัมพันธ์ระหว่าง
 บุคคลต่อบุคคลไปซึ่งรอคอยว่าเป็นสิ่งที่ทำให้กฎทางศีลธรรมมีความหมายอย่างแท้จริง
 ไม่ใช่เพียงแต่การคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของมหาชนเท่านั้น และนี่ก็เป็นธรรมชาติของ
 รอคอยที่ต่อความคิดที่สุกโตไปอีกด้านหนึ่งคือด้านที่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์หรือความสุข
 เท่านั้น ซึ่งความคิดอีกประการหนึ่งที่รอคอยเห็นวาก็คือ เคียงเกินไปในอีกรูปแบบหนึ่งก็
 คือความคิดของคานท์ที่ไม่มองอะไรทั้งสิ้นนอกจากมอกแต่เพียงว่า การกระทำที่ถูกต้อง
 และควรกระทำก็คือการกระทำที่เกิดจากกฎทางศีลธรรมที่สูงสุดตายตัวเท่านั้น ซึ่งรอคอย
 เห็นวาก็ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง เช่นเดียวกับความคิดที่ เขาแก้ไขไปแล้วทั้ง 2
 ประการดังกล่าว และความคิดของคานท์ซึ่งรอคอยว่าจะต้องทำเช่นเดียวกันบ้าง เรา
 จะดูรายละเอียดอีกกันในบทต่อไป คือบทที่ 3

ศูนย์วิทยพัทยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย